Ibn Kajjim el-Dževzijje

SMISAO KUŠNJE

SMISAO KUŠNJE

Ibn Kajjim el-Dževzijje

S M I S A O K U Š N J E

Ibn Kajjim el-Đevzijje
SMISAO KUŠNJE

Naslov izvornika
حكمة الإبتلاء

IZDAVAČ
BOOKLINE D.O.O.

ZA IZDAVAČA
Edin Bećirović

S ARAPSKOG PREVEO
dr. Mehmed Kico

UREDNIK
Haris Grabus

REDAKTOR PRIJEVODA
dr. Safvet Halilović

LEKTOR
dr. Džemaludin Latić

KOREKTOR
dr. Zuhdija Hasanović

TEHNIČKI UREDNIK
Suhejb Džemaili

ŠTAMPA
Bemust, Sarajevo

Ibn Kajjim el-Đevzijje

SMISAO KUŠNJE

Sarajevo, 2006.

PREDGOVOR

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova. Neka je selam na vjerovjesnika Muhammeda, njegovu porodicu i ashabe, kao i na one koji se vladaju – i do Sudnjeg dana će se vladati – po njegovim savjetima i uputama.

Našim dobrim prethodnicima, r.a., polazilo je za rukom da shvate domete šeri'ata, islamskog vjerozakona, i dokuče faktore svoje časti i plemenitosti, zato što je to vjerozakon kojim je Uzvišeni Allah obradovao sav ljudski rod. Ljudi su se svili oko njega i brane ga zato što se on u njihovim očima izjednačava sa životom urešenim najljepšim znamenjem. A ništa ne vrijedi život koji nije povezan s Allahovom koncepcijom življenja i Njegovim zadovoljstvom!

Namjenjuje li Uzvišeni Allah Svojim robovima išta osim onog što im može koristiti, uzeti ih za ruku i izvesti ih na obalu spasa!?

Po tome su se preci vladali. Dok su pravedno i s milošću nastanjivali zemlju, bili su snažniji od nevjernika. Njihovi bajraci su se vihorili, a njihova dobra djela su bila neizbrojiva dok su u sebi čuvali i zemljom pronosili najbolje nebesko poslanje.

Bili su najbolja ljudska zajednica, a Allah ju je uzdigao pravim vjerovanjem, počastio je islamom koji je slijepome omogućio da vidi, a gluhome da čuje: **I ne gubite hrabrost i ne žalostite se: vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici.**[1] **Snaga je u Allaha i Poslanika Njegova i u vjernika, ali licemjeri neće da znaju.**[2] Dostojanstveno su živjeli, kako u izobilju tako i u nemaštini.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio je najznamenitiji stanovnik Mekke, a osjećao je slabosti i morao se boriti. Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio je najugledniji stanovnik Mekke, a opet je bio progonjen i zlostavljan.

Sve je tako bilo zato što je vjerovanje najviši stepen i zato što su idolopoklonstvo, nevjerovanje i licemjerje najniži stepen. Vjernik je čovjek koji se najviše izlaže iskušenjima ali - on je i najsnažniji. Vjernik je čovjek koji se najviše bori, ali – on i uživa najveću slobodu.

Od Ebu Jahja Suhejba ibn Sinana, r.a., prenosi se kako je kazivao da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: *Divno je to kako biva s vjernikom: sve vezano za njega - dobro je po njega, i tako je samo s vjernikom! Kad se vjerniku dogodi nešto dobro, on zahvali - i bude mu dobro, a kad ga zadesi nevolja, otrpi je - i opet mu bude dobro.*[3]

[1] *Alu 'Imran*, 139.
[2] *El-Munafikun*, 8
[3] Muslim, *Fi el-iman*; Et-Tirmizi, *Fi el-fiten ve ez-zuhd*.

Sloboda vjernika ogleda se u tome što on ne robuje strastima, niti je popustljiv prema svojim prohtjevima. On je rob samo i jedino Allahu, dok su nevjernici robovi čija su srca okrenuta raznim božanstvima.

Zato, nevolje koje zadese vjernika, sve dok je vjernik, ne lišavaju ga ugleda i dostojanstva. Nevolje i iskušenja, nisu ništa drugo nego testovi na kojima se provjerava stepen vjerovanja koji čovjek posjeduje. Iskušenja su vjerniku nužna potreba da podstiču njegova stremljenja i osnažuju njegovo vjerovanje. U vezi s tim, Ibn Kajjim – Allah mu se smilovao – kaže: "Neprijateljev trijumf, zlostavljanje i nadmoć, koji na ovome svijetu povremeno zadese vjernika, nešto su neophodno i neizostavno. To je kao velika vrućina i žestoka studen, kao bolesti, brige i žalosti, samim tim što ih je predvidjela mudrost Najmudrijega."

Allahova mudrost je, prilikom stvaranja ljudi, predvidjela da, iz ljubavi prema njima i radi njihovog štićenja, budu podvrgavani ispitivanju. Ljudi nisu daleko od znakova milosti koja zalutaloga upućuje, nemarnoga opominje i nevjerniku iznosi dokaz: **Elif-lam-mim. Misle li ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: "Mi vjerujemo!" i da u iskušenje neće biti dovedeni? A mi smo u iskušenje dovodili i one prije njih, da bi Allah sigurno ukazao na one koji govore istinu i na one koji lažu.**[4] Uzvišeni Allah zna sve šta je bilo, šta jeste sada i šta nije bilo. Ibn Kajjim – Allah mu se smilovao – kaže: "Dakle, ispitivanje ne postoji zbog toga što Uzvišeni nešto

[4] *El-'Ankebut*, 1-3.

ne zna o Svome robu, već radi mudrosti iz toga, po tome što će sam sebe preispitati onaj ko se busa vjerovanjem, što će se razotkriti vlastitom pogledu, što će mu otkloniti umišljenost da je u dubokom vjerovanju, slično jednom čovjeku o kojem El-Gazali – Allah mu se smilovao – kazuje u djelu Ihja', koji je umislio da je dostigao visok stepen vjerovanja pa je nadmeno rekao: "Bože, iskušavaj me čime god želiš!" i Allah ga je na kušnju stavio nečim što je na prvi pogled bezazleno, a to je nemogućnost mokrenja. Nakon što je, ne mogavši izdržati, pao na ispitu koji je sam tražio, izišao je na ulicu i djeci zatečenoj u igri rekao: "Navalite, izudarajte svoga starog adžu!"

Što se tiče lažljivaca, Uzvišeni ih ispituje da bi se vjerovanju vratili opomenuti i s iskrenim pokajanjem. Ako se iskreno ne opomenu i ne pokaju se, Allah ih razotkriva pred drugima i redove muslimana čisti od njih.

Jedan od plodova vjerovanja jeste i to što (nas uči da) pripremamo snagu koliku možemo, razmjernu zlu koje se na nas ustremljuje, a odbraniti se od svega lakše je nego od zablude u koju muslimani mogu zapasti. Jedan od pokazatelja slabog vjerovanja može biti to da ne obratimo pažnju onome što nam neprijatelj sprema pouzdajući se u lažna obećanja onih koji su nam neprijatelji bili jučer, koji su to i danas i koji će to biti ubuduće, onih koji se danas zaodijevaju kožom janjeta, a, ustvari, najkrvoločnije su zvijeri, najokorjeliji neprijatelji.

Ukoliko ne uradimo ono što je u našoj moći, onda to znači da se nismo odazvali pozivu Uzvišenoga: **I protiv njih pripremite koliko god možete snage.**[5] U skladu s tim, neprijatelj lakše ili teže pronalazi put da krene na nas, srazmjerno manjkavosti našeg vjerovanja, a neprijatelj ne može biti jak toliko da mu na silu ne može odgovoriti Onaj u Čijoj ruci je moć da preokreće sve postojeće. Ibn Kajjim – Allah mu se smilovao – o tome kaže: "Kad vjernicima vjerovanje oslabi, neprijatelju se otvara put prema njima srazmjerno manjkavostima vjerovanja. Put im vjernici sami otvaraju time što u pitanje dovode pokornost Uzvišenom Allahu."

Vjerovatno se kod vjerovjesnika radilo o mudrosti kad su koristili prilike da se pozivaju na minule događaje, da se bave predviđanjem onoga što se očekuje da dođe u budućnosti.

Iskušenje ljudima pomaže da sazrijevaju i jačaju, a onima koji se Allahu iskreno s dovom obraćaju ono pomaže da budu čvrsti i odlučni. Iskušenje vjernicima nikad ne predstavlja zlo; ono je dobro pred koje Allah izvodi Svoje robove da bi Mu se vraćali, da se diče vjerovanjem koje posjeduju, tamam kad bi im kandžija prokidala kožu, okovi im stezali vratove, a lanci im sputavali ruke i noge. Vratovi neprijatelja su istegnuti od čekanja da padnu ti visoki bedemi. Koliko god da prođe vremena koje teče, kad pogledaju, neprijatelji se uvjeravaju da se bedemi jednako dižu u visine, a sve oko njih leži popadalo u prašinu, zato što Allah tako hoće.

Pred vjernicima stoje najteže lekcije iskušenja. Jedno od najvećih iskušenja u povijesti islama jeste tzv. hadis el-ifk, slučaj s potvorom.[6] Uprkos svemu, to je bilo dobro. Po Božijem

[5] *El-Enfal*, 60.

[6] Ovdje se misli na potvoru Poslanikove supruge hazreti Aiše, r.a., događaj koji je u islamskoj literaturi poznat kao *hadis el-ifk*. S obzirom da je to, uistinu, bila

određenju, to nije bilo nikakvo zlo. Uzvišeni kaže: **Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru. Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas. Svaki od njih bit će kažnjen prema grijehu koji je zaslužio, a onoga od njih koji je to najviše činio čeka patnja velika.**[7]

Sejjid Kutb – Allah mu se smilovao – kaže: "Ne mislite da je to zlo po vas, već je to dobro za vas."

To je dobro utoliko što razotkriva one koji su islamu htjeli nanijeti smutnju putem potvore na štetu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i članova njegove porodice. Ono muslimanskoj zajednici otkriva nužnost da se zabranjuje blaćenje i da se na one koji blate primjenjuje kazna koju je Allah propisao, zatim ukazuje na domete opasnosti koje okružuju zajednicu u kojoj se jezici puste da blate čestite vjernike i vjernice. Tu se ne završava sve na kazni, već se ide do najčasnijih domašaja i seže do najviših visina, da bi se sa zajednice skinula svaka sumnjičavost, svaka ljaga i sramota.

Najbolje u svemu tome je to što je Allah Ummetu – u toj prilici – jasno izložio čvrstu koncepciju suočavanja s tako komplikovanim problemima.[8]

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova.
Kairo, 1984.
Marwan Kuđuk (priređivač arapskog izdanja)

velika kušnja, u prilogu ove Ibn Kajjimove poslanice uvršten je komentar poznatog mufessira Sejjida Kutba o tom događaju, preuzet iz njegovog tefsira *Fi zilal el-Kur'an - U okrilju Kur'ana* (prim. redaktora).

[7] *En-Nur*, 11. Komentar ovog ajeta vidjeti u *Fi zilal el-Kur'an*. U njemu ima krasnih opservacija o mudrosti vjerovjesnika.

[8] *Fi zilal el-Kur'an*, IV, str. 2500.

U ime Allaha Svemilosnog, Milostivog

Hvala Allahu koji je Svojim odabranicima izložio dokaze Svoje uzvišenosti, srca im prosvijetlio sjajem obilježja Njegove savršenosti, na znanje im dao kakve blagodati i vrijednosti je razasuo njima koji su uvijek bili svjesni da je On Jedan Jedini, da je njihovo jedino utočište.

Očitujem da je Muhammed Njegov rob i poslanik koji Ga istinski veliča, Njegov povjerenik u dostavljanju Objave, Njegovo najbolje stvorenje. Allah ga je poslao kao milost svjetovima, kao predvodnika bogobojaznih, kao brigu nevjernicima i kao jasan dokaz svim ljudima.

ONI KOJI ZASLUŽUJU POTPUNU SREĆU

Potpuna sreća je u istinskoj vjeri, njenom (u)poznavanju i postupanju po njoj. Pripadnici te vjere su oni koji su istinski sretni, kao što o tome govori i Uzvišeni Allah na brojnim mjestima u Kur'anu časnom. Kao primjer mogu poslužiti sljedeći ajeti: **Uputi nas na Pravi Put, na Put onih kojima si**

milost Svoju darovao, a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali[9]; **Njima će Gospodar njihov na Pravi Put ukazati i oni će ono što žele ostvariti**[10]; **Od Mene će vam Uputa dolaziti, i onaj ko bude slijedio Uputu Moju neće zalutati i neće nesretan biti,**[11] kao i drugi ajeti poput: **i oni koji uputstvo Moje budu slijedili – ničega se neće bojati i ni za čim neće tugovati,**[12] te: **Čestiti će sigurno u Džennet, a griješnici će sigurno u Džehennem.**[13] U Kur'anu časnom ima još mnogo ajeta koji sadrže slične poruke.

Onima koji slijede Uputu i čine dobra djela, obećana je potpuna sreća na budućem svijetu, a prijetnja zalutalima i razvratnicima jeste patnja na budućem svijetu. U stavu o tome Allahovi poslanici su saglasni svi do jednoga. To sadrže i sve knjige ali, mi ćemo ovdje iznijeti samo jednu poentu.

To je činjenica da čovjek čuje i vidi mnoge nevolje koje na ovom svijetu zadese mnoge vjernike, kao i to da mnogi nevjernici, razvratnici i zlikovci dođu do prestiža, novca i sličnoga, nakon čega čovjek pomisli da sreće na ovome svijetu ima samo za nevjernike i razvratnike, da je udio vjernika u sreći neznatan. Možda, čak, pomisli i da su moć i uspjeh na ovom svijetu rezervisani isključivo za nevjernike i licemjere, pa kad čuje riječi Uzvišenoga iz Kur'ana: **Snaga je u Allaha i**

[9] *El-Fatiha*, 5-7.
[10] *El-Bekara*, 5.
[11] *Ta ha*, 123.
[12] *El-Bekara*, 38.
[13] *El-Infitar*, 13-14.

Poslanika Njegova i u vjernika, ali licemjeri neće da znaju;[14] ili Njegove riječi: **I vojska naša će zacijelo pobijediti;**[15] ili riječi: **Ja i poslanici moji sigurno ćemo pobijediti. Allah je, zaista, moćan i silan;**[16] Njegove riječi: **A lijep ishod će biti za one koji se budu Allaha bojali**[17] i slične ajete, on, vjernik, potvrđuje istinitost Kur'ana, ali misli da se značenje iskazano u navedenim ajetima odnosi na drugi svijet (ahiret). Možda će neko čak reći: "Što se tiče ovog svijeta, jasno nam je da na njemu prevlast imaju nevjernici i licemjeri. Sve dokazuje da su uspjeh i pobjeda na njihovoj strani."

Pošto Kur'an ne govori drukčije o tim osjećanjima, ako vjernika koji je za sebe siguran da je bogobojazan pobijedi neprijatelj iz reda nevjernika, licemjera, razvratnika i zlikovaca, s takvom sumnjom će pomisliti da je onaj ko je na strani neistine iznad onoga ko je na strani Istine i reći će: "Ja sam na strani Istine, dakle, ja sam poražen. Onaj ko je na strani Istine, na ovom svijetu je poražen i potčinjen. Vlast je na ovome svijetu u službi neistine."

Kad mu se spomene lijep ishod koji je Uzvišeni Allah obećao bogobojaznima i vjernicima, on odgovara: "To važi samo za budući svijet." Ako ga neko upita zašto to Allah čini svojim odabranicima i miljenicima, onima koji su na strani Istine, ako je od onih koji Allahova djela ne razumijeva

[14] *El-Munafikun*, 8.
[15] *Es-Saffat*, 173.
[16] *El-Mudžadela*, 21.
[17] *El-A'raf*, 128.; *El-Kasas*, 28.

s mudrošću i razložnošću, odgovorit će: Allah u Svojoj suverenosti čini šta želi i dosuđuje ono šta hoće." (**On neće biti pitan za ono što radi, a oni će biti pitani**).[18] Međutim, ako je od onih koji Allahova djela objašnjava s razložnošću, odgovorit će: "On to vjernicima čini ukazujući im mogućnost da strpljivošću zasluže nagradu na budućem svijetu i visok stepen s kojim će im pripasti neizmjerna nagrada."

Svaki pojedinac o spomenutoj problematici ima svoja razmatranja i odgovore, shodno svojim mogućnostima i znanju o Uzvišenom Allahu i Njegovim imenima, svojstvima i mudrosti, ili neznanju o tome budući da srca vriju onim šta je u njima, poput kotlova nakon što se u njih izruči sve što treba da provrije.

Slušali smo i gledali mnoge koji se na Gospodara žale i pritužuju, kao da im je On neprijatelj. džehm[19] je s pratnjom došao među stradalnike u Džezmi i uzviknuo: "Pogledajte, zar je mogao nešto tako uraditi Najmilostiviji?" - poričući Allahovu milost, a time i mudrost! Za džehma i njegove sljedbenike, Allah nije ni milostiv ni mudar!?

[18] *El-Enbija'*, 23.

[19] *El-džehmijje* su sljedbenici džehma ibn Safvana. To je poseban ogranak determinista (*Džebrijje*), čija novotarija se pojavila u Tirmizu. džehma je smaknuo Salim ibn Ahvez el-Mazini 138. hidžretske godine, pri kraju razdoblja omejevićke države. S mu'tezilijama se podudarao u negiranju vječnosti Allahovih svojstava, čemu je dodavao i svoje devijacije. Jedna od njegovih tvrdnji je da se Uzvišeni Stvoritelj ne može opisivati po svojstvima imanentnim i Njegovim stvorenjima jer, to predstavlja sličnost, usljed čega je negirao da se za Allaha može reći da je živ i Sveznajući. Prihvatio je da je Allah moćan, djelatan i Onaj koji stvara jer, Njegova se stvorenja ne mogu opisivati po moći, djelatnosti i stvaranju. Njegov je i stav o akcidentalnoj moći, po kojem čovjek ništa ne može, niti ga je moguće opisati po tome što nešto može, već je primoran da čini to što čini. Čovjek nema ni moći, ni volje, ni izbora.

Neki učen čovjek[20] je rekao: "Stvorenju niko ne može nanijeti štetu veću nego njegov Stvoritelj." Neki od njih su recitovali:

Ako to radi Svojim miljenicima,

šta očekivati da uradi griješnicima.

Kad ih zadesi neka nevolja, mnoge ćeš vidjeti kako kažu: "Gospodaru, šta je bio moj grijeh pa Si mi ovo učinio?" Mnogi su mi se jadali: "Kad Mu se pokajem, spominjem Ga i činim dobra djela, opskrba mi se smanjuje, život mi postaje teži, a kad se vratim griješenju i duši dam oduška, stiže mi opskrba, olakšanje i slično." Ja sam na to odgovarao: "To je Njegovo provjeravanje, da vidi jesi li iskren i strpljiv, jesi li nepokolebljiv na Njegovome Putu i uporan da Mu budeš blizu. Dakle, možeš biti strpljiv u nevoljama i dočekati lijep ishod, ili neiskren i zaslužiti kaznu."

UZROCI NEOSNOVANIH SUMNJI

Ovakve izjave i neosnovane sumnje koje odvraćaju od Pravog Puta, zasnivaju se na dvjema pretpostavkama.

Prva je lijep sud čovjeka o sebi i svome vjerovanju, uz uvjerenost da izvršava sve što je dužan a kloni se svega zabranjenoga i ubjeđenje da je njegov protivnik (neprijatelj)

[20] Vjerovatno se ovdje radi o Ibn 'Arebiju Muhammedu ibn 'Aliju ibn Hatimu et-Ta'iju, zagovorniku teorije o jedinstvu bitka (*vahdet el-vudžud*).

drukčiji jer on ne čini ono što mu se naređuje i poseže za zabranjenim. Zato čovjek misli da je on preči Allahu, Njegovom Poslaniku i vjeri od svog protivnika.

Druga pretpostavka je mišljenje (nekih) da Uzvišeni Allah ne podržava i ne pomaže sljedbenika prave vjere i da takvima ne daje na ovome svijetu nagradu. Iz takvog stava proističe da će vjernici u životu na ovome svijetu biti zlostavljani, (po)tlačeni i ugnjetavani, uprkos tome što i postupcima i srcem izvršavaju ono što im se naređuje, a ostavljaju ono što je zabranjeno. To znači da će vjernici, iako izvršavaju sve islamske obrede i u potpunosti udovoljavaju zahtjevima vjerovanja, uvijek biti podvrgnuti nemilosti zlikovaca, razvratnika i siledžija.

Doista, nema Boga osim Allaha! Ovakvo shvatanje je upropastilo neukog privrženika vjeri, muslimana bez pronicljivosti, koji, možda, (po)nešto i zna, ali nije obdaren istinskim poznavanjem vjere.

ČOVJEK IZMEĐU OVOGA I BUDUĆEG SVIJETA

Poznato je da čovjek, iako vjeruje u budući svijet, na ovome svijetu ide u potragu za onim što mu je neophodno uzimajući ono što je korisno i odmičući od sebe ono što je štetno, unaprijed uvjeren da je to poželjno, obavezno ili dozvoljeno. Ako čovjek bude smatrao kako istinska vjera (islam), iz koje

proističe slijeđenje upute, vjerovanje u Allahovu jednoću i slijeđenje Poslanikovih riječi i prakse stavljaju to u drugi plan te da će na taj način, tj. slijedeći islam doći u sukob sa mnogim ljudima i biti izložen onome što neće moći podnijeti, iz takvog shvatanja neizbježno proističe slabljenje čovjekove volje da upotpunjuje privrženost vjeri, okrenutost Allahu i Njegovom Poslaniku, a njegovo srce se udaljava ne samo od prakse čestitih prethodnika, koji su bili mnogo bliski Allahu, već i od prakse (običnih) vjernika. Tako dolazi u iskušenje da krene za zlikovcima i licemjerima. Ukoliko mu se kolebanje ne pojavi u području temelja vjere, sasvim je moguće da se to desi u drugim područjima, kao što je npr. slijeđenje vjerskih propisa i općenito u njegovom poslovanju. Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao:

Požurite s činjenjem dobrih djela prije nego se pojave veliki fitneluci (neredi, iskušenja) koji će biti tamni poput najcrnje noći! U tim vremenima čovjek će osvanuti kao vjernik a omrknuti kao nevjernik, a može i omrknuti kao nevjernik a osvanuti kao vjernik! Tada će čovjek (pro)davati svoju vjeru za neki mali dunjalučki interes![21]

Dakle, ukoliko čovjek bude smatrao da postizanje potpunog stepena u vjeri nije moguće osim ako se zanemari ovaj svijet i napuste njegove čari, jer je u zalaganju za vjeru žrtvovanje dunjalučkih interesa, tada on neće ni htjeti da se žrtvuje na putu vjere jer na taj način ugrožava svoj život i potrebe.

Subhanallah! Koliko li je ovakvo shvatanje odvratilo ljudi od suštine vjere!

[21] Muslim, *Fi el-iman, Fi el-fiten ve ez-zuhd.*

DVA VELIKA NERAZUMIJEVANJA

Takvo shvatanje proističe iz dva velika nerazumijevanja: nerazumijevanja smisla vjere i nerazumijevanja smisla sreće koji su ljudima krajnji cilj zbog udobnosti, ljepote i uživanja u njima. Iz ta dva nerazumijevanja rađa se odustajanje od traganja za smislom vjere i smislom sreće.

Poznato je da se ljudskom zrelošću smatra to kad čovjek zna šta je istinska sreća koju on traži, šta treba raditi da je dostigne, uz uvjet da ima odlučnu volju i iskrenu želju da je postigne. U protivnom, znanje o tome šta želi i način dostizanja neće dati rezultat bez odgovarajućeg djelovanja, a odlučna volja neće uroditi plodom ako je ne prati strpljenje.

Ljudska sreća, pravi užitak i zadovoljstvo temelje se na pet pretpostavki: razumijevanju šta je željena sreća, čežnji za srećom, prepoznavanju načina na koji se sreća može dostići, radu na ostvarenju sreće i strpljivosti u svemu tome. Uzvišeni Allah kaže: **Tako Mi vremena, čovjek, doista, gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima Istinu preporučuju i oni koji jedni drugima preporučuju strpljenje.**[22]

Ovdje se želi reći da dvije pretpostavke na kojima počiva samoobmana imaju ishodište u nerazumijevanju Allahove Biti i Njegove vjere, Njegovog obećanja i prijetnje.

[22] *El-'Asr*, 1-3.

Ako čovjek smatra da je privržen vjeri, uvjeren da i srcem i postupcima radi ono što mu je naređeno, da se srcem i postupcima kloni onoga što je zabranjeno, a to čini ne razumijevajući vjeru i dužnosti prema Allahu, niti šta se od njega želi, on onda ne zna šta su Allahova prava kod njega, ne zna šta od vjere, kvalitativno ni opisno, ima pri sebi.

Ako smatra da Uzvišeni Allah neće pomoći onoga ko je na strani Istine na ovome svijetu, već da lijep ishod na ovome svijetu sljeduje nevjernike i licemjere na račun vjernika, odnosno da razvratnici i zulumćari pobjeđuju dobročinitelje i bogobojazne, to je zbog toga što ne razumije Allahovo obećanje i prijetnju.

NERAZUMIJEVANJE SMISLA VJERE

Što se tiče prve pretpostavke, čovjek zaista često zapostavlja neke obaveze koje mu nisu poznate, koje ne zna zbog toga što mu je znanje ograničeno, a često ih zapostavi i znajući ih, da li zbog lijenosti ili potcjenjivanja, ili zbog sklonosti da ih sebi pogrešno tumači zbog pogrešnoga tradicionalnog odnosa prema njima, ili zbog toga što mu se čini da je zauzet nečim prečim od njih, ili zbog nečega sasvim drugoga. Iako su obaveze srca mnogo važnije od obaveza tijela, mnogi ljudi, ipak, misle da one nisu obaveze koje vjera nalaže, već da spadaju u poželjne i lijepe postupke.

Zato se može vidjeti kako se takvi ljudi osjećaju postiđeni ako propuste neku strožu ili blažu tjelesnu obavezu, a tako se ne osjećaju kad ostave možda još strožiju obavezu srca. Oni se stide kad počine nešto banalno što je tijelu zabranjeno, a nesmetano čine neku zabranu srcu koja je daleko strožija.

Uz to, neki Allahu služe ostavljajući ono što im je propisano kao dužnost i time se udaljavaju od naređivanja dobra i zabranjivanja zla – iako bi to mogli ispunjavati – tvrdeći da su bliski Uzvišenom Allahu, da u svemu što ne prihvataju imaju saglasnost svoga Gospodara. Takvi su Uzvišenom Allahu najmrža i najodbojnija stvorenja - iako se njima čini da ispunjavaju zahtjeve vjerovanja, načela vjere i da spadaju među Allahove odabranike i miljenike.

Nisu rijetki ni oni koji Allahu služe onim što je Allah zabranio vjerujući da je to čin pokornosti i približavanja. Takav njihov položaj gori je od položaja onih koji to smatraju griješenjem, slično ljubiteljima slušanja (nedoličnog) pjesništva koji, dok ga slušaju, misle da se približavaju Uzvišenom Allahu i smatraju da su miljenici Milostivoga, a, ustvari, oni su miljenici sotone.

Mnogo je i onih koji misle da su na razne načine istinski ugnjetani, a, ustvari, nije tako, već se radi o tome da su donekle u pravu i da su donekle prema sebi nepošteni. Oni ne vide da i kod njihovih protivnika ima nešto što je ispravno i pravedno samo što pristrasno pristaju uz nešto što zasljepljuje i zaglušuje.

Čovjek je po prirodi sklon samoljubivosti usljed koje kod sebe vidi sve samo lijepo, a kod protivnika sve samo ružno.

Ne samo da on misli da je kod njega sve kako treba, već samoljubivost čini da mu sve kod njega izgleda lijepo i dobro, kao što Uzvišeni kaže: **Kako mogu biti isti: onaj kome su njegova djela prikazana lijepim, a i on ih smatra lijepim ...,**[23] dok mržnja prema protivniku čini da ono što je uredu kod njega vidi kao ružno, slično onome što je rečeno distihom:

Što ih je gledano golim okom odbijalo,
gledano kroz obojena stakla ih je pridobijalo.

Ovakvo nerazumijevanje je često prožeto pristrasnošću i nepravdom jer je čovjek prema sebi pristrasan i sebičan.

Većina vjera su običaji koje su ljudi preuzimali od očeva i predaka oponašajući ih u shvatanju šta je pozitivno a šta negativno, šta je ljubav a šta mržnja, šta je prijateljstvo a šta neprijateljstvo.

Uzvišeni Allah garantuje da će pobijediti Njegova vjera, Njegova stranka, Njegovi pomagači koji Njegovu vjeru podupiru i idejno i praktično, a nije zagarantovao pobjedu neistine iako onaj ko je na njenoj strani misli da je upravu. Čast i dostojanstvo su namijenjeni sljedbenicima vjerovanja s kojim je Allah slao Svoje poslanike, s kojim je objavljivao Svoje knjige, a ono je znanje, djelovanje i stanje. Uzvišeni kaže: **... i vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici.**[24] Čovjek ima

23 *Fatir*, 8.
24 *Alu 'Imran*, 139.

snage onoliko koliko ima vjerovanja. Uzvišeni kaže: **A snaga je u Allaha i u Poslanika Njegova i u vjernika ...**[25]

Čovjek ima snage onoliko koliko ima vjerovanja i razumijevanja njegovog smisla, jer je udio u snazi koji mu je izostao srazmjeran izostanku razumijevanja smisla vjerovanja, idejno i praktično, postupcima i srcem.

Allahovo štićenje čovjeka je, također, srazmjerno vjerovanju. Uzvišeni kaže: **Allah doista štiti vjernike...**[26] Ako štićenje oslabi, to je zbog oslabljenosti vjerovanja.

Dostatnost i nedostatnost su u skladu sa nivoom vjerovanja. Uzvišeni kaže: **O, Vjerovjesniče, Allah je dovoljan tebi i vjernicima koji te slijede,**[27] što znači: Dovoljan ti je Allah i tvoji sljedbenici, odnosno: Dovoljni su oni tebi i ti njima. Poslanik im je, dakle, dostatan u mjeri u kojoj oni Poslanika slijede, koliko se na njega ugledaju, koliko su mu pokorni. Onoliko koliko im manjka vjerovanja, manjkat će im svega toga.

Ehlisunnetski pravac naučava da se vjerovanje povećava i smanjuje. Allahovo štićenje Svoga roba srazmjerno je robovom vjerovanju. Uzvišeni kaže: **Allah je zaštitnik vjernika,**[28] kao i: **Allah je zaštitnik onih koji vjeruju.**[29]

I dostizanje stepena evlija srazmjerno je s čovjekovim vjerovanjem. O tome Allah, dž.š., kaže: **...Allah je na strani**

25 *El-Munafikun*, 8.
26 *El-Hadždž*, 38.
27 *El-Enfal*, 64.
28 *Alu 'Imran*, 68.
29 *El-Bekara*, 257.

vjernika.[30] Ako se vjerovanje okrnji i oslabi, čovjekov udio u Allahovom stajanju na njegovoj strani i štićenju bit će u skladu s njegovim vjerovanjem.

Tako je i s pomaganjem i potpunim podržavanjem. Vjernicima su ona potpuna, u skladu s Allahovim riječima: **Mi ćemo doista pomoći poslanike naše i vjernike u životu na ovome svijetu, a i na Dan kad se dignu svjedoci;**[31] i Njegovim riječima: **... pa smo Mi one koji su povjerovali, protiv neprijatelja njihova pomogli, i oni su pobijedili.**[32]

Za koliko je čovjeku okrnjeno vjerovanje, za toliko su mu umanjene Allahova pomoć i podrška. Zato, ako čovjeka zadesi neka moralna ili materijalna nevolja ili protivnikov trijumf nad njim, to je nastalo njegovom greškom, zbog zanemarivanja neke obaveze, zbog činjenja nečega što je zabranjeno ili zbog slabljenja vjerovanja.

Na taj način biva otklonjena dilema koju neki navode u vezi s riječima Uzvišenoga: **A Allah neće dati priliku nevjernicima da unište vjernike.**[33]

Neki kažu da ovaj ajet ukazuje na to da Allah nevjernicima neće dati priliku da unište vjernike na budućem svijetu, a drugi kažu da im neće dati priliku dok (vjernici) hodočaste. Istina je da ove riječi znače što i niže navedeni ajeti, da je neprijatelju put zatvoren prema sljedbenicima neokrnjenog vjerovanja.

30 *El-Enfal*, 19.
31 *Gafir*, 51.
32 *Es-Saff*, 14.
33 *En-Nisa'*, 141.

Međutim, ako vjerovanje oslabi, neprijatelju se put prema njima otvara srazmjerno oslabljenosti vjerovanja. Vjernici im put otvaraju time što su zanemarili pokornost Allahu. Dakle, vjernik je snažan, podržavan, pomognut, osiguran i branjen gdje god bio, tamam kad bi se protiv njega sakupili svi žitelji Zemlje ukoliko se vlada prema smislu vjerovanja i sve svoje dužnosti ispunjava i postupcima i srcem. Uzvišeni kaže vjernicima: **I ne gubite hrabrost i ne žalostite se; vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici;**[34] zatim na drugom mjestu: **I ne budite kukavice i ne nudite primirje kad ste jači, jer Allah je s vama. On vas neće nagrada za djela vaša lišiti.**[35]

Ova garancija ide zajedno s njihovim vjerovanjem koje ima ulogu Allahove vojske s kojom ih čuva ne odvajajući je, ne udaljavajući je, a odbijajući neprijatelja, kažnjavajući nevjernike i licemjere za nepravdu koju drugima nanose čineći djela koja nisu u skladu s Allahovim propisima.

NERAZUMIJEVANJE SMISLA SREĆE

U vezi s drugom pretpostavkom, uz koju dolazi do pogreške, mnogi ljudi misle da su sljedbenici prave vjere na ovome svijetu poniženi, ugnjetani i uvijek potčinjeni, za

[34] *Alu 'Imran*, 139.
[35] *Muhammed*, 35.

razliku od onih koji su krenuli drugim putem i privrženi su nečemu drugom. Oni nemaju pouzdanja u Allahovo obećanje da će pomagati Svoje robove, po grupama kako su zaslužile, u vrijeme kad je najpotrebnije, kad On to želi, iako to ne ističe tako detaljno.

Do pogreške dolazi usljed nepouzdavanja u obećanje Uzvišenog Allaha i pogrešnog razumijevanja poruka Njegove Knjige.

Uzvišeni Allah je u Svojoj Knjizi jasno rekao da je On Pomagač vjernicima na ovome i na budućem svijetu. Uzvišeni kaže: **Mi ćemo doista pomoći poslanike naše i vjernike u životu na ovome svijetu, a i na Dan kad se dignu svjedoci.**[36] Uzvišeni kaže i: **Onaj ko za zaštitnika uzme Allaha i Poslanika Njegova i vjernike – pa, Allahova stranka će svakako pobijediti.**[37] Na drugom mjestu, Uzvišeni kaže: **Oni koji se suprotstavljaju Allahu i Poslaniku Njegovu bit će, sigurno, najgore poniženi.** Allah je zapisao: **"Ja i poslanici Moji sigurno ćemo pobijediti"**.[38] Ovakvih poruka ima mnogo u Kur'anu.

Uzvišeni je u Kur'anu jasno rekao da nevolja koja čovjeka zadesi, neprijateljev trijumf, lični neuspjeh i slično, nastaju zbog vlastite krivice.

Uzvišeni je u Kur'anu objasnio i dvije spomenute pretpostavke. Ukoliko se one spoje, smisao svega će biti

[36] *Gafir*, 51.
[37] *El-Ma'ida*, 56.
[38] *El-Mudžadela*, 20-21.

sasvim jasan, otklonit će se sve nejasnoće, suvišna će biti usiljena zapitkivanja i besmisleni komentari.

Uzvišeni je prvu pretpostavku razriješio na nekoliko načina. Neki načini su naprijed isticani, a jedan od njih je to što one koji pomoć i podršku u snazi traže mimo vjernika, Allah kori kao što to čini riječima: **O, vjernici, ne uzimajte za zaštitnike jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je i onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah uistinu neće ukazati na pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine. Zato ti vidiš one čija su srca bolesna kako se žure da s njima prijateljstvo sklope, govoreći: "Bojimo se da nas kakva nevolja ne zadesi." A Allah će sigurno pobjedu ili nešto drugo od sebe dati, pa će se oni zbog onoga što su u dušama svojim krili kajati, a oni koji vjeruju reći će: "Zar su to oni koji su se zaklinjali Allahom, svojom najtežom zakletvom, da su zaista s vama?" Djela njihova biće poništena, i oni će nastradati. O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne – pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov dar, koji on daje kome hoće – a Allah je neizmjerno dobar i zna sve. Vaši zaštitnici su samo Allah i Poslanik Njegov i vjernici koji ponizno namaz obavljaju i zekat daju. Onaj ko za zaštitnika uzme Allaha i Poslanika Njegova i vjernike – pa, Allahova strana će svakako pobijediti.**[39]

Onima koji pomoć traže nimo Njegove stranke Allah prigovara naglašavajući da Njegova stranka pobjeđuje.

Sličnu poruku imaju i Njegove riječi: **Bolnu patnju navijesti licemjerima koji prijateljuju s nevjernicima, a ne s vjernicima! Zar kod njih traže snagu, a sva snaga pripada samo Allahu?**[40]

Uzvišeni kaže: **Oni govore: "Ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijeg!" A snaga je u Allaha i poslanika Njegova i u vjernika, ali licemjeri neće da znaju.**[41]

Uzvišeni kaže: **Ako neko želi veličinu, pa – u Allaha je sva veličina! K njemu se dižu lijepe riječi, i dobro djelo on prima ...,**[42] a to znači da onaj ko želi pomoć, treba je tražiti pokornošću Allahu, koju će iskazati lijepom riječju i dobrim djelom.

Uzvišeni kaže: **On je poslao poslanika svoga s uputstvom i pravom vjerom da bi je uzdigao iznad svih vjera...**[43]

Uzvišeni kaže: **O, vjernici, hoćete li da vam ukažem na trgovinu, ona će vas spasiti patnje nesnosne; u Allaha i Poslanika Njegova vjerujte i imecima svojim i životima svojim na Allahovu putu se borite – to vam je, da znate,**

[39] *El-Ma'ida*, 51-56.
[40] *En-Nisa'*, 138-139.
[41] *El-Munafikun*, 8.
[42] *Fatir*, 10.
[43] *Et-Tevba*, 33.

bolje. On će vam grijehe vaše oprostiti i u džennetske bašče vas, kroz koje će rijeke teći, uvesti, i u divne dvorove u edenskim vrtovima: to će biti uspjeh veliki – a dat će vam i drugu blagodat koju jedva čekate: Allahovu pomoć i skoru pobjedu! Zato obraduj radosnom viješću vjernike.[44]

Pored praštanja grijeha i uvođenja u Džennet, Allah vjernicima pruža i drugo, a to je pomoć i dostizanje pobjede: O, vjernici, pomozite Allahovu vjeru, kao što su učeni rekli: **"Mi ćemo pomoći Allahovu vjeru" – kad ih je Isa sin Merjemin upitao: "Hoćete li me pomoći Allaha radi?" I neki od sinova Israilovih su povjerovali, a drugi nisu, pa smo Mi one koji su povjerovali – protiv neprijatelja njihovih pomogli, i oni su pobijedili.**[45]

Uzvišeni kaže `Isau, a.s.: **...dušu ću ti uzeti i k Sebi te uzdignuti i spasit ću te od nevjernika i učinit ću da tvoji sljedbenici budu iznad nevjernika sve do Sudnjeg dana.**[46]

Pošto kršćani imaju bolji udjel u njegovom slijeđenju, bit će iznad jevreja sve do Sudnjeg dana, a pošto su ga muslimani slijedili bolje nego kršćani, bit će iznad kršćana sve do Sudnjeg dana.

Uzvišeni kaže vjernicima: **A da su nevjernici s vama borbu zametnuli, sigurno bi se u bijeg dali i poslije ne bi ni zaštitnika ni pomagača našli - prema Allahovu zakonu**

[44] *Es-Saff*, 9-13.
[45] *Es-Saff*, 14.
[46] *Alu `Imran*, 55.

koji odvazda važi, a ti nećeš vidjeti da se Allahov zakon promijeni.[47]

Ove riječi su upućene vjernicima koji se smisla vjere pridržaju postupcima i srcem.

Uzvišeni kaže: **...ishod će, zaista, u korist čestitih biti**[48] i: **...one koji se budu Allaha bojali i grijeha se klonili čeka lijep svršetak.**[49]

Ovdje se ima u vidu lijep svršetak prije budućeg svijeta, a takav svršetak se spominje u kazivanju o Nuhu, a.s., njegovoj pobjedi i strpljivosti sa svojim narodom. Uzvišeni kaže: **To su nepoznate vijesti koje ti Mi objavljujemo; ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga o tome ništa znali. Zato budi strpljiv, ishod će zaista, u korist čestitih biti,**[50] tj. pobjednički ishod u korist tvoju i onih koji te slijede, kao što je bilo u korist Nuha, a.s., i onih koji su zajedno s njime vjerovali.

Slične su i Njegove riječi: **Naredi čeljadi svojoj da obavlja namaz i istraj u tome! Mi ne tražimo od tebe da se sam hraniš, Mi ćemo te hraniti! A samo one koji se budu Allaha bojali i grijeha klonili čeka lijep svršetak.**[51]

Uzvišeni kaže: **I ako budete trpjeli i ono što vam se zabranjuje – izbjegavali, njihovo lukavstvo vam neće nimalo nauditi.**[52]

[47] *El-Feth*, 22-23.
[48] *Hud*, 49.
[49] *Ta ha*, 132.
[50] *Hud*, 49.
[51] *Ta ha*, 132.
[52] *Alu `Imran*, 120.

U istoj kur'anskoj suri Uzvišeni kaže: **Naravno! Ako budete strpljivi i poslušni, i ako vas oni napadnu odmah, Gospodar vaš će vam poslati u pomoć pet hiljada meleka, sve obilježenih.**[53]

Uzvišeni iznosi i kazivanje o Jusufu, a.s., i njegovoj pobjedi bogobojaznošću i strpljivošću. U vezi s tim, prenoseći, kaže: **"Da, ja sam Jusuf, a ovo je moj brat, Allah nam je milost darovao; ko se bude Allaha bojao i ko strpljiv bude bio – pa, Allah, uistinu neće dopustiti da propadne nagrada onima koji dobra djela čine,"**[54] a na drugom mjestu, Uzvišeni kaže: **O, vjernici, ako se budete Allaha bojali, On će vam sposobnost (furkan) darovati pe ćete istinu od neistine moći rastaviti i preko ružnih postupaka vaših će preći i oprostiti vam.**[55]

Furkan (ar. el-furkan) je snaga i pobjeda, odnosno uspjeh i svjetlo koje Istinu od neistine razdvaja.

Uzvišeni kaže: **... a onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći i opskrbit će ga odakle se i ne nada; onome koji se u Allaha uzda, On mu je dosta. Allah će, zaista, ispuniti ono što je odlučio; Allah je svemu već rok odredio.**[56]

Ibn Madža i Ibn Ebi ed-Dunja prenose od Ebi Zerra, r.a., koji kazuje da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: *Kad bi svi ljudi postupali po ovom ajetu, bilo bi im dovoljno!*

[53] *Alu 'Imran*, 125.
[54] *Jusuf*, 90.
[55] *El-Enfal*, 29.
[56] *Et-Talak*, 2-3.

Toliko o prvoj pretpostavci, a što se druge tiče, Uzvišeni u kazivanju o Uhudu kaže: **Zar – kad vas je snašla nevolja koju ste vi njima dvostruko nanijeli, možete reći: "Otkud sad ovo!?" Reci: "To je od vas samih."**[57]

Uzvišeni kaže: **One među vama koji su uzmakli na dan kada su se dvije vojske sukobile, uistinu je šejtan naveo da posrnu, zbog onoga što su prije počinili.**[58]

Uzvišeni kaže: **Kakva god vas bijeda zadesi, to je zbog grijehova koje ste zaradili, a On mnoge i oprosti.**[59]

Uzvišeni kaže: **Zbog onog što ljudi rade, pojavio se metež i na kopnu i na moru, da im On da da iskuse kaznu zbog onoga što rade, ne bi li se popravili.**[60]

Uzvišeni kaže: **Kad čovjeku damo da blagodat Našu osjeti, on joj se obraduje, a kad ga zadesi kakava nesreća zbog onoga što su uradile ruke njegove, onda čovjek blagodati ne priznaje.**[61]

Uzvišeni kaže: **Kad dopustimo ljudima da se blagodatima naslađuju, oni im se obraduju, a kad ih pogodi nevolja, zbog ono što su ruke njihove činile, odjednom očajavaju.**[62]

Uzvišeni kaže: **... ili ih potopi, zbog grijehova koje su zaradili, a mnogima i oprosti.**[63]

[57] *Alu 'Imran*, 165.
[58] *Alu 'Imran*, 155.
[59] *Eš-Šura*, 30.
[60] *Er-Rum*, 41.
[61] *Eš-Šura*, 48.
[62] *Er-Rum*, 36.
[63] *Eš-Šura*, 34.

Uzvišeni kaže: **Sreća koja ti se dogodi od Allaha je, a nesreću koja te zadesi sam si zaslužio.**[64]

Zato je Uzvišeni poslanicima i vjernicima naredio da slijede ono što im je objavljeno. To je pokornost i to je prva pretpostavka, a čekanje ispunjenja Njegovog obećanja - druga je pretpostavka. Uzvišeni je naredio traženje oprosta i strpljivost jer je neizbježno da kod čovjeka dođe do određenih propusta ili pretjerivanja koja se otklanjaju traženjem oprosta. U čekanju ispunjenja obećanja neophodna je strpljivost. Traženjem oprosta manifestuje se pokornost, a strpljivošću se manifestuje čvrsta uvjerenost u ispunjenje obećanja (el-jekin bi el-va'd). To dvoje Uzvišeni Allah je objedinio riječima:

«فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ»

Zato ti budi strpljiv. Allahovo obećanje je istina i moli da ti budu oprošteni tvoji grijesi, i Gospodara svoga krajem i početkom dana veličaj i hvali![65]

Uzvišeni u Svojoj Knjizi iznosi kazivanje o vjerovjesnicima, njihovim sljedbenicima i tome kako ih je On spašavao zato što su bili strpljivi i pokorni. Uzvišeni kaže: **U kazivanjima o njima je pouka za one koji su razumom obdareni.**[66]

[64] *En-Nisa'*, 79.
[65] *Gafir*, 55.
[66] *Jusuf*, 111.

UNIVERZALNA PRAKTIČNA NAČELA

Detaljnjiji razgovor u vezi s ovom veoma važnom temom zahtijeva da se iznese nekoliko univerzalnih praktičnih načela.

1. ONO ŠTO ZADESI VJERNIKA MANJE JE OD ONOGA ŠTO ZADESI NEVJERNIKA

Nedaće, iskušenja i nevolje koje se dešavaju vjernicima manje su od onih koje zadešavaju nevjernike, a dokaz za to je realnost ljudskog života. Također, ono što na ovome svijetu zadesi dobročinitelje mnogo je manje od onoga što zadesi razvratnike, pokvarenjake i zlikovce.

2. VJERNIK JE ZADOVOLJAN ONIM ŠTO GA ZADESI

Ono što zadesi ljude koji vjeruju u Uzvišenog Allaha - oni su time zadovoljni, i za to što (o)trpe oni očekuju nagradu. Ukoliko ih nekad i zaobiđe zadovoljstvo, oni se oslanjaju na strpljivost i pouzdanje u zasluženu nagradu. To im ublažava težinu iskušenja i nevolje. Kad im naumpadne naknada, lakše im bude podnošenje patnje i iskušenja.

Nevjernici, dotle, ne znaju za zadovoljstvo i pouzdanje. Kad nešto trpe, oni trpe kao životinje. Uzvišeni na to ukazuje riječima: **Nemojte malaksati tražeći neprijatelja: ako vi trpite, trpe i oni bol kao i vi, a vi se još od Allaha nadate a oni se ne nadaju.**[67]

Zajedničko im je, dakle, osjećanje bola, a vjernike posebnim čini očekivanje nagrade i zadovoljstva Uzvišenog Allaha.

3. DOBAR SVRŠETAK ZA ONE KOJI SU BOGOBOJAZNI

Kad bude zlostavljan zbog Allaha, vjernik to sebi olakšava srazmjerno pokornosti, iskrenoj odanosti i postojanju razumijevanja smisla vjere u njegovom srcu. Zato on može sebi olakšati patnje kod kojih bi drugi bili nemoćni, a to je tako zahvaljujući zaštiti koju Allah pruža vjerniku. Allah zaista

[67] *En-Nisa'*, 104.

od vjernika odstranjuje mnoštvo nevolja. Iako su iskušenja vjerniku neizbježna, Allah mu olakšava njihovu težinu, podnošenje i trpljenje.

4. KUŠNJA OD STRANE NAJDRAŽEGA

Poznato je da ljubav, što je više prisutna u srcu, iskušenja kojima može biti izložen onaj ko voli od strane voljenog – lakše se podnose. Oni koji vole patnjom se ponose pred onima koje vole, slično poruci ovog bejta:

I kad mi je teško, da mi ti nečim još zagorčaš,

činilo bi mi radost time što me se sjećaš.

Čemu, onda, sumnja u ljubav Najdražega, Koji na kušnju stavlja iz milosti, za dobrobit čovjeka!?

5. NISKOST GRIJEŠENJA JE TEŽA OD ISKUŠENJA VJEROVANJA

Pojava da nevjernika, razvratnika i licemjera zapadnu snaga, uspjeh i slava, a da to ne zapadne vjernike česta je, samo što je to u biti njihov krah i propast, iako izgleda sasvim drukčije.

Hasan (el-Basri) – Allah mu se smilovao – rekao je: "Kad bi ponosno koračali kao jahaći konji, glavu visoko dizali kao deve, a srca im bila griješna, uzalud im je jer Allah, nesumnjivo, ponizi onoga ko griješi."

6. ISKUŠENJE ZBOG POTPUNOG USPJEHA

Iskušenje vjerniku dođe poput lijeka za odstranjivanje bolesti koje bi ga, kad bi potrajale, uništile, umanjile mu zasluge i snizile položaj. Upravo nedaće i iskušenja, iz vjernika odstranjuju te bolesti, da bi ga pripremila za odgovarajuću nagradu i odgovarajući stepen. Dakle, postojanje iskušenja za vjernika bolje je od njihovog nepostojanja, onako kako je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: *Tako mi Onoga u čijim rukama je moj život, Allah ništa ne propiše vjerniku a da to ne bude dobro po njega!; to tako biva samo s vjernikom. Kad vjernika zadesi nešto dobro, on zahvali - i bude mu dobro, a kad ga zadesi nevolja, otrpi je - i opet mu bude dobro.*

Iskušenja i nevolje čine dio vjernikovog uspjeha, snage i vitalnosti. Zato su vjerovjesnici bili ljudi koji su stavljani na najveća iskušenja, a za njima su oni koji su im bili najbliži. Čovjek biva kušan prema stepenu svoga vjerovanja; što mu je vjera čvršća iskušenja bivaju veća. Oni čija je vjera slaba imaju najmanja iskušenja. Vjernik će na ovome svijetu biti neprestano

(is)kuša(va)n sve dok ne bude potpuno očišćen od grijeha tako da kroči zemljom a na njemu nema nijednoga grijeha.

7. ISKUŠENJE JE NEOPHODNO

Neprijateljev trijumf, njegova nadmoć i zlostavljanje, koji na ovome svijetu povremeno zadese vjernika, neophodni su. To je kao velika vrućina i žestoka studen, kao bolesti, brige i žalosti – sve je to, po prirodi stvari, nešto neophodno. Ljudi na ovome svijetu, pa i djeca i životinje, odrastaju u skladu s onim što im je predvidjela mudrost Najmudrijega.

Kad bi dobro na ovome svijetu bilo pošteđeno zla, korist pošteđena štete, užitak pošteđen bola, svijet bi bio sasvim drukčiji, kao i odrastanje. U njemu bi izostala Allahova mudrost koja se umiješala između dobra i zla, užitka i patnje, onoga što koristi i onog što šteti. Zato pošteđenost jednoga od drugoga, kao ni njihova međusobna razdvojenost nije karakteristika ovog svijeta, u skladu s onim kako kaže Uzvišeni: **...da bi Allah dobre od nevaljalih odvojio i da bi nevaljale jedne na druge naslagao, a onda ih sve u gomilu zbio i u Džehennem bacio. Oni će doista biti izgubljeni.**[68]

[68] *El-Enfal*, 37.

8. MUDROSTI ISKUŠENJA

U nevolji vjernika iz toga što ih neprijatelj povremeno nadvlada, potčini ih i uzdrma, postoje brojne mudrosti koje podrobno zna samo Uzvišeni Allah.

Jedna mudrost je podsticanje privrženosti, odanosti i poniznosti Allahu, da Ga ljudi mole za pomoć protiv neprijatelja. Kad bi, neprestano pomagani, bili nadmoćni i sebi druge potčinjavali, zacijelo bi se osilili i pokvarili, a kad bi stalno bili potčinjeni i pokorni nadmoćnijem neprijatelju, vjera ne bi imala oslonca niti istina opstanka. Mudrost najvećeg Mudraca je odlučila da im omogući da budu čas nadmoćni, čas potčinjeni, jer kad su potčinjeni, pokorni su Gospodaru, kaju Mu se, skrušeni su i ponizni. Kad su potčinjeni, štite Njegovu vjeru, izvršavaju dužnosti koje vjera propisuje, naređuju dobro i zabranjuju zlo, bore se protiv neprijatelja vjere i pomažu njene sljedbenike.

Mudrost je i u tome što bi, kad bi bili neprestano pomagani i nadmoćni, među njih se umiješao i neko čiji cilj nije vjera i slijeđenje Poslanika već samo pridruživanje onom ko je nadmoćan i snažan. Nasuprot tome, kad bi uvijek bili potčinjeni i pokoreni, niko im se ne bi pridružio. Božanska mudrost je odredila da sad oni imaju vlast, sad drugi nad njima vladaju. Tako se može raspoznati onaj ko želi Allaha i Njegovog Poslanika od onoga ko ne želi ništa osim ovoga svijeta i slave.

Mudrost se ogleda i u tome što Uzvišeni Allah kod ljudi voli bogobojaznost u dobru i zlu, u bezbrižnosti i iskušenju, kad pobjeđuju i kad su poraženi. Uzvišenom Allahu u objema situacijama pripada privrženost, s uvjerenjem, da je situacija mudro određena, da srce bez nje ne bi znalo ispravno se vladati, kao što ni tijelo ne može bez toplote i hladnoće, bez žeđi, gladi, umora, različitih pogodnosti i nepogodnosti. Te nedaće i iskušenja uvjet su da se stekne potpunost i ispravnost koja se od čovjeka očekuje, a postojanje potrebnoga bez onoga kome je potrebno bilo bi nemoguće.

Mudrost se sastoji i u tome što ljude trijumf neprijatelja nad njima stavlja na kušnju, popravlja ih i odgaja, kao što Uzvišeni ističe o trijumfu nevjernika nad vjernicima na Uhudu: **I ne gubite hrabrost i ne žalostite se; vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici. Ako vi dopadate rana, i drugi rana dopadaju. A u ovim danima Mi dajemo pobjedu sad jednima, a sad drugima, da bi Allah ukazao na one koji vjeruju i odabrao neke od vas kao šehide – a Allah ne vole nevjernike – i da bi vjernike očistio, a nevjernike uništio. Zar mislite da ćete ući u Džennet, a da Allah ne ukaže na one od vas koji se bore i na one koji su izdržljivi? A vi ste smrt priželjkivali prije nego što ste se s njom suočili, pa ste je, eto, očima svojim vidjeli. Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama**

svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi.[69]

Uzvišeni spominje nekoliko vrsta mudrosti zbog kojih je dao da nevjernici budu nadmoćni, nakon što je vjernike učvrstio, osnažio i obradovao ih da će se iznad nevjernika uzdignuti s datim vjerovanjem. Iako su zahvaćeni valom slabljenja pokornosti Allahu i Njegovome Poslaniku, oraspoložio ih je time što su njihovi neprijatelji zahvaćeni valom neprijateljstva prema Allahu i Njegovome Poslaniku.

Uzvišeni vjernike obavještava da će Svojom mudrošću vlast etapno raspoređivati među ljudima, da će im njihov udio u tome davati kao opskrbu u razdobljima.

Uzvišeni obavještava i da on to čini da bi vjernici znali za sebe, ko su i kakvi su. Iako Allah Uzvišeni to sve unaprijed zna, iako uistinu zna kakvo je njihovo vjerovanje, hoće da oni jedni druge vide kakvi su.

Zatim, Uzvišeni kaže im da je neophodno da među vjernicima bude šehida, a polaganje života za Istinu (šehadet) kod Allaha zaslužuje najviši stepen i nagradu, a to se postiže samo žrtvovanjem svog života na Njegovome putu. Da nije trijumfa neprijatelja, ne bi se mogao steći stepen šehadeta, stepen koji je Allahu najdraži, a čovjeku najkorisniji.

Nakon toga, Uzvišeni dodaje da vjernicima želi da se od grijeha očiste pokajanjem i vraćanjem Njemu kroz traženje oprosta za grijehe zbog kojih ih je neprijatelj nadvladao, da, uz

[69] *Alu 'Imran*, 139-144.

to, želi nevjernike uništiti njihovom mržnjom i nadmenošću, ukoliko pobijede.

Najzad, poriče vjernicima očekivanja da u Džennet mogu ući bez borbe i strpljivosti. Poručuje im da to Njegova mudrost odbija, jer u Džennet ući uistinu ne mogu bez borbe na Njegovome putu i strpljivosti. Kad bi bili neprestano pomagani i nadmoćni, niko se protiv njih ne bi borio i ne bi bili stavljani na iskušenje zlostavljanjem neprijatelja koje trebaju strpljivo prevladati.

9. SMRT I ŽIVOT POSTOJE RADI KUŠNJE LJUDIMA

Uzvišeni je stvorio nebesa i Zemlju, smrt i život; Zemlju je onim što ima po njoj ukrasio radi kušnje ljudima, da bi se razjasnilo ko želi Njega i ono što Njemu pripada, a ko voli ovaj svijet i njegove ljepote.

Uzvišeni kaže: **On je u šest vremenskih razdoblja nebesa i Zemlju stvorio – a Njegov prijesto je iznad vode bio – da bi vas iskušao koji će od vas bolje postupiti.**[70]

Uzvišeni kaže: **Sve što je na Zemlji Mi smo kao ukras njoj stvorili da iskušamo ljude ko će od njih ljepše vladati.**[71]

Uzvišeni kaže: **Onaj koji je dao smrt i život da bi iskušao koji od vas će bolje postupati.**[72]

[70] *Hud*, 7.
[71] *El-Kehf*, 7.
[72] *El-Mulk*, 2.

Uzvišeni kaže: **Mi vas stavljamo na kušnju i u zlu i u dobru i Nama ćete se vratiti.**[73]

Uzvišeni kaže: **Mi ćemo vas provjeravati sve dok ne ukažemo na borce i postojane među vama, a i vijesti o vama provjeravat ćemo.**[74]

Uzvišeni kaže: **Elif-lam-mim. Misle li ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: "Mi vjerujemo", da u iskušenje neće biti dovedeni? Mi smo u iskušenje dovodili i one prije njih, da bi Allah sigurno ukazao na one koji govore istinu i na one koji lažu.**[75]

Kad im je upućivan poslanik, ljudi su se opredjeljivali između dvoje, da svaki pojedinac kaže: "Ja vjerujem" ili: "Ja ne vjerujem". Pošto bi imali mogućnost da nastave s lošim djelima i nevjerovanjem, potrebno je bilo provjeriti ih.

Za onoga ko se izjasnio da vjeruje, neophodno je bilo da ga Gospodar provjeri stavljajući ga na iskušenje, da bi se jasno pokazalo je li iskren u izjašnjavanju ili laže. Ukoliko laže, izmičući iskušenjima vraća se ranijim navikama misleći da će izbjeći Allahovu kaznu, a ako je iskren, potvrđuje izjašnjavanje, a iskušenje mu samo još više učvršćuje vjerovanje.

Uzvišeni kaže: **A kad su vjernici saveznike ugledali, rekli su: "Ovo je ono što su nam Allah i Poslanik Njegov**

[73] *El-Enbija'*, 35.
[74] *Muhammed*, 31.
[75] *El-'Ankebut*, 1-3.

obećali, i Allah i Poslanik Njegov su istinu govorili!" – i to im je samo učvrstilo vjerovanje i predanost.[76]

Onaj ko ne vjeruje bit će, pak, na iskušenje stavljan patnjama i kaznom na budućem svijetu, a to su najveća iskušenja, utoliko žešća što su ga mimoišla na ovom svijetu. Tu kaznu je Allah namijenio onima koji su odbili poslušnost i koji nisu slijedili Njegove poslanike.

Iskušenja su nezaobilazna i na ovome svijetu, u kaburskom životu do proživljenja, kao i na Sudnjem danu, svakom pojedincu, samo što su vjerniku patnje podnošljivije jer ga Allah štiti vjerovanjem, olakšava mu nevolje opskrbljujući ga strpljivošću, čvrstinom, zadovoljstvom i pružanjem onoga što mu patnje ublažava. Što se tiče nevjernika, licemjera i razvratnika, njihovo iskušenje i patnje se pojačavaju. Dok je iskušenje vjernika ublaženo, isprekidano, iskušenje nevjernika, licemjera i razvratnika je žestoko i trajno.

Neizbježno je da se patnja i iskušenje jave svakoj duši, vjerovala ona ili ne vjerovala, samo što vjernik patnju prolazi na ovome svijetu, da bi lijep svršetak imao i na ovome i na budućem svijetu, dok nevjernik, licemjer i razvratnik na početku imaju užitak i sreću, koji im se preinače u patnju koje se nijedan nikad neće osloboditi.

[76] *El-Ahzab*, 22.

10. ČOVJEK MORA ŽIVJETI U ZAJEDNICI, ALI KAKO

Čovjek je po svojoj prirodi društven te stoga mora živjeti s ljudima. Ljudi imaju različite želje i uvjerenja s kojima od čovjeka očekuju da ih prihvati. Ako se on s njima ne usaglasi, oni ga uznemiravaju i zlostavljaju, a ako to prihvati, opet će biti uznemiravan, ali na jedan drugi način.[77] Dakle, neizbježno mu je da se miješa s ljudima, usljed čega mora prihvatiti ili odbiti navike drugih ljudi. Ako te navike prihvati, a one budu loše, od toga će imati patnju i kaznu. Ako se, pak, s njima ne složi, opet mu slijedi patnja i kazna jer će ga tada ljudi uznemiravati. Međutim, nema sumnje da je patnja koja je rezultat odbijanja i neprihvatanja onoga što kod ljudi ne valja mnogo lakša od patnje koja proističe iz prihvatanja loših osobina.

Ovim se podrazumijeva onaj od koga se traži da odobrava nepravdu, nevaljala djela, lažno svjedočenje, ili da podstiče činjenje zabranjenih djela. Ako to ne odobrava, onda ga uznemiravaju, čine mu nepravdu i prijete mu. Međutim, njega čekaju lijep svršetak i pobjeda ukoliko se Allaha boji i bude strpljiv. Ako se s tim pomiri da bi izbjegao patnje, zbog toga će mu uslijediti patnja veća od one koju je izbjegao. Pošto oni nad takvim uglavnom dominiraju, njegova patnja uz njih će biti uvijek dvostruko veća od užitka koji će mu oni pružiti zbog odobravanja.

[77] Ovdje se misli na to da čovjek, ukoliko bude odobravao (ili slijedio) ono što islam zabranjuje iz toga slijedi odgovornost pred Stvoriteljem na budućem svijetu (prim. redaktora).

Biti svjestan te činjenice i prihvatiti je - od izuzetne je važnosti za svakog čovjeka. Malo patnje iza koje slijedi veliko i vječno uživanje bolje je od malog (nedozvoljenog) užitka iza kojeg slijedi vječna i teška patnja! Uspjeh i sreća su, uistinu, u Allahovim rukama.

11. POPRIŠTA ISKUŠENJA

Iskušenja koja zadese čovjeka mogu biti razvrstana u četiri grupe: 1) iskušenja u vezi s čovjekovim nefsom (životom), 2) iskušenja u vezi s njegovim imetkom, 3) iskušenja u vezi s njegovom čašću i 4) iskušenja u vezi s njegovom porodicom i onima koje on voli.

Što se tiče iskušenja u vezi s ljudskim nefsom (životom), ona mogu biti takve naravi da ponekad nefs bude uništen (tj. da prestane čovjekov ovozemaljski život), a mogu biti i takva da nefs samo osjeća bol. Spomenute grupe okvirno predstavljaju ono čime Svevišnji Allah stavlja čovjeka na kušnju, a najteže iskušenje je, svakako, ono u vezi s ljudskim nefsom (životom).

Poznato je da sva stvorenja umiru, a najvrijednije što u vezi s tim može vjernik učiniti jeste da život založi na Allahovome Putu (tj. umre kao šehid). To je najčasnija i najlakša smrt. Šehid ne osjeća smrt ništa bolnije nego što je štipanje. Pogibija

šehida nije ništa strašnija od uobičajene smrti. Ko pogibiju šehida smatra težom od uobičajene smrti na postelji - on je neznalica. Smrt šehida je najlakši, najvredniji i najuzvišeniji način umiranja. Međutim, onaj ko bježi on misli da bježanjem produžava svoj život, da će se i dalje njime naslađivati. Uzvišeni Allah takvo očekivanje pobija kad kaže: Reci: **"Ako bježite od smrti ili pogibije, bježanje vam neće pomoći, opet ćete samo kratko uživati."**[78]

Allah obavještava da bježanje od pogibije na Njegovome Putu ne koristi, od toga jednostavno nema fajde, a ako i ima, korist je sasvim mala, jer smrt je svakako neizbježna. Zbog te sasvim male koristi, gubi se neizmjerno dobro, kod Allaha vrednije i od samog čovjekovog života. Uzvišeni kaže: **Ko će vas od Allaha zaštititi ako On hoće da vas zlo snađe, ili, ko vam može nauditi ako On želi da vam milost ukaže?" Osim Allaha, oni neće naći sebi zaštitnika ni pomagača.**[79]

Uzvišeni obavještava da čovjeka ništa ne može od Allaha zaštititi ako On hoće da ga zlo snađe. Smrt od koje čovjek bježi neizbježno će doći. U navedenom ajetu Allah, dž.š., obavještava da, kad On hoće da nekoga zlo snađe, niko ga od Allaha ne može zaštititi. Čovjek može pokušati pobjeći iz bitke na Božijem putu kako bi sačuvao svoj život, ali tim činom on, zapravo, bježi u nešto što je mnogo teže i neugodnije od pogibije kao šehid.

[78] *El-Ahzab*, 16.
[79] *El-Ahzab*, 17.

Ako navedeno važi za ljudski život, isto se odnosi i na čovjekovu imovinu, čast i tijelo. Onome ko izbjegava da troši na Putu Uzvišenog Allaha kako bi se Njegova Riječ uzdizala, Allah će oduzeti imetak ili će mu, pak, nametnuti da ga troši u nešto što ne samo da mu neće koristiti ni na ovome ni na budućem svijetu, već će mu prije ili kasnije nanijeti veliku štetu. Ako čovjek imetak ljubomorno čuva i gomila ga, Uzvišeni će ga omesti da u njemu uživa predajući ga drugome kojeg će uveseljavati, iako je on štedio i čuvao. Tako bude i s onim ko pruža užitak tijelu, žudi za čašću i traži udobnost, na račun pogibije na Allahovome Putu. Uzvišeni Allah ga dvostruko više umara na drugom putu, na putu njegovih strasti, a to je nešto što ljudi znaju iz vlastitih iskustava.

Ebu Hazim[80] je rekao: "Onaj ko se Allaha ne boji ima mnogo više zamora oko saniranja posljedica svoga griješenja nego što se zamara onaj ko je pokoran Allahu."

To se može usporediti s Iblisom. On je odbio da učini sedždu Ademu, a.s., izbjegavajući da mu se pokori i potčini, a tražio je da se njemu da prednost. Zbog neizvršavanja naredbe, Allah ga je učinio najponiženijim; učinio ga je slugom pokvarenjaka i razvratnika iz reda Ademovog potomstva. Iblis, dakle, nije prihvatio da se pokloni Ademu, a.s., a prihvatio je to da on i njegovi sinovi služe pokvarenjake iz reda Ademovog potomstva.

[80] Selema ibn Dinar, Ebu Hazim el-A'redž et-Tammar el-Medeni - veliki vaiz, asketa i znamenit učenjak, umro 135. hidžretske godine.

Slično je i s idolopoklonicima: odbili su da slijede Poslanika i da obožavaju Jednog Jedinog Boga, a prihvatili su su da se klanjaju (lažnim) božanstvima od kamena.

Tako je sa svakim ko odbija da se pokori Allahu, ili odbija da imovinu troši na Allahovome Putu, ili neće da zamara svoje misli i tijelo na putu postizanja Allahovog zadovoljstva; takav će biti pokoran svojim strastima i prohtjevima, zamarat će se i trošiti imetak da bi njima zadovoljio, a to će mu biti kazna za njegov nemar. U tom smislu, jedan mudrac iz ranijih generacija je rekao: "Ko odbija da ide nekoliko koraka s bratom kad mu nešto treba, Uzvišeni Allah mu zadadne da ide puno više radi nečega drugoga što nije pokornost Stvoritelju."

* * *

Tekst ove poslanice preuzet je iz Ibn el-Kajjimovog djela Igasa el-lehfan min mesajid eš-šejtan. Allaha molimo da se muslimani ovim djelom okoriste u vremenu u kojem ih okružuju razne nevolje i iskušenja, da strpljivi, odani i svjesni vjeruju u Allahovo obećanje i pomoć.

DODATAK

JEDNO ISKUŠENJE IZ POSLANIKOVOG, S.A.V.S. ŽIVOTA: POTVORA HAZRETI AIŠE, R.A.[81*]

Po završetku tretmana potvore i objašnjenju kako se tretira, navodi se i jedan primjer te potvore koji otkriva grozotu prekršaja. Taj primjer potvore uključio je čisti dom i plemenito poslanstvo, izložio Poslanika (alejhi's-selam), tu najplemenitiju i najdražu osobu Allahu, izložio njegovog velikog i iskrenog prijatelja, Siddika Ebu Bekra (neka je Allah zadovoljan njime), najplemenitijeg i najdražeg čovjeka Poslaniku (alejhi's-selam), izložio jednog ashaba, Safvana ibni Muattala (neka je Allah zadovoljan njime), za koga Božiji Poslanik svjedoči da je poznat kao ashab koji čini samo dobro.

To je primjer potvore koja je okupirala i pritiskivala muslimane u Medini cio mjesec dana.

To je kazivanje o potvori koja se protegla do visokog, cijenjenog i uzvišenog mjesta.

[81*] Ovaj tekst je preuzet iz tefsirskog djela *Fi zilal el-Kur'an* (U okrilju Kur'ana), Sejjida Kutba (prevela grupa prevodilaca, Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, 1999., XVIII, str. 79-99.).

Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru. Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas. Svaki od njih bit će kažnjen prema grijehu koji je zaslužio, a onoga od njih koji to najviše činio čeka patnja velika (24/11).

Zašto, čim ste to čuli, nisu vjernici i vjernice jedni o drugima dobro pomislili i rekli: „Ovo je očita potvora!" (24/12)

Zašto nisu četvoricu svjedoka doveli? A pošto svjedoke nisu doveli, oni su onda kod Allaha lažljivci (24/13)

A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove i na ovom i na onom svijetu, već bi vas stigla teška kazna zbog onoga u što ste se upustili (24/14).

kad ste to jezicima svojim prepričavati stali i kad ste na sva usta govorili ono o čemu niste ništa znali, vi ste to sitnicom smatrali, ali je ono Allahu krupno (24/15).

Zašto niste, čim ste to čuli, rekli: „Ne dolikuje nam da o tome govorimo, hvaljen neka si Ti! To je velika potvora!" (24/16).

Allah vam naređuje da više nikad tako nešto ne ponovite, ako ste vjernici, (24/17).

i Allah vam propise objašnjava; a Allah sve zna, a vi ne znate (24/18).

Oni koji vole da se o vjernicima šire bestidne glasine čeka teška kazna i na ovom i na onom svijetu; Allah sve zna, a vi ne znate (24/19).

A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove i da Allah nije blag i milostiv... (24/20).

O vjernici, ne idite šejtanovim stopama! Onoga ko bude išao šejtanovim stopama on će na razvrat i odvratna djela navoditi. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove nijedan se od vas ne bi nikad od grijeha očistio; ali Allah čisti onoga koga On hoće. Allah sve čuje i sve zna (24/21).

Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili, neka im oproste i ne zamjere! Zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je (24/22).

Oni koji obijede čestite, bezazlene vjernice, neka budu prokleti na ovom i na onom svijetu; njih čeka patnja nesnosna (24/23).

na Dan kada protiv njih budu svjedočili jezici njihovi, i ruke njihove, i noge njihove za ono što su radili (24/24).

Tog Dana Allah će ih kazniti kaznom koju su zaslužili i oni će saznati da je Allah, doista, oličena istina (24/25).

Nevaljale žene su za nevaljale muškarce, a nevaljali muškarci za nevaljale žene; čestite žene su za čestite muškarce, a čestiti muškarci za čestite žene. Oni nisu krivi za ono što o njima govore; njih čeka oprost i veliko obilje (24/26).

Ovaj događaj potvore opteretio je najčistije duše u svoj ljudskoj historiji bolom koji se ne može podnijeti. Opteretio je sav muslimanski Ummet najtežim iskustvom u njegovoj dugoj historiji, vezao srce Poslanika (alejhi's-selam), srce njegove supruge, Aiše, koju je žarko volio, srce Ebu Bekra Siddika i njegove supruge i srce Safvana ibni Muattala jedan cijeli mjesec, opteretio ih i vezao užetom sumnje, nemira i bola koji se ne može trpjeti.

Da dopustimo Aiši (Bog bio zadovoljan njome) da prenese ovaj bolni slučaj i otkrije tajnu ovih ajeta.

Zuhri prenosi od Urvea i drugih pa nadalje od Aiše (Bog bio zadovoljan njome) koja kaže:

„Božiji Poslanik (alejhi's-selam) prakticirao bi, kad god bi pošao na vojnu, da baca kocku među nama, ženama, da vidi koja bi pošla s njim. Na koju bi pala kocka, ona bi izašla s njim. To je uradio i kod pohoda na vojnu protiv Benu Mustalek.[82] Pošto je pala kocka na mene, ja sam pošla s njim, a to je bilo nakon objave vezane za hidžab, pokrivanje. Nosili su me u nosiljci, rahli, išli smo dok Vjerovjesnik nije završio sa ovom borbom i došli kod Kifla i približili se Medini. Tada je bilo naređeno da se malo odmorimo. Kad je bilo vrijeme da krećemo, ustala sam, prošla vojsku i obavila što je trebalo obaviti, krenula sam prema svojoj jahalici i tada primjetila na grudima da se moja niska od zafra prekinula. Vratila sam se tražeći je. To me je zadržalo, a grupa koja je mene nosila

[82] To je vojna protiv Benu Mustalek koja se dogodila najvjerovatnije pete godine po Hidžri.

krenula je uzevši sa sobom moju nosiljku i postavili je na moju devu misleći da sam ja u njoj. Žene su tada bile lagahne, a ne punačke, jer su malo jele. Ljudi ne bi osjetili kada bi ih podizali sa nosiljkom zbog lahkoće. Nosili su tu nosiljku. Ja sam tada bila veoma mlada, podigli su kamile i otišli. Ja sam pronašla svoju nisku kad je vojska već nastavila put. Došla sam tamo gdje su oni bili odsjeli. Tu nisam našla nikoga. Odlučila sam da ostanem na tom istom mjestu na kome sam bila. Mislila sam da će primijetiti da su me izgubili i da će se vratiti po mene. I tako, dok sam ja sjedila, savladao me san i zaspala sam. Safvan ibni Muattal Sulemi, a zvani i Zekvani, išao je iza vojske. Krenuo je kada je nastupila večer. Došao je na mjesto gdje sam ja bila. Primijetio je crninu čovjeka kako spava. Približio mi se i prepoznao da sam to ja, jer me je poznavao i vidio prije nego što je propisan hidžab. Probudila sam se kada je on uzviknuo: 'Allahovi smo, Allahu se vraćamo' – i kada me je prepoznao, prekrila sam tada lice svojim džilbabom. Tako mi Allaha, sa mnom nije progovorio ni jednu riječ niti sam od njega čula išta do: 'Allahovi smo, Allahu se vraćamo'. Sišao je i naveo svoju devu da klekne, nagazio na njene prednje noge i ja sam je uzjahala. Tako je on išao vodeći tu devu na kojoj sam ja bila dok nismo stigli vojsku, a to je bilo u Marisinu gdje su odsjeli. Aiša ovdje dodaje - , prenosi Zuhri: Stradao je zbog mene ko je stradao, a onaj koji je počinio najveći grijeh bio je Abdullah ibni Ubej ibni Selul. Došli smo u Medinu i ja sam bila bolesna puni

mjesec dana. Ljudi su govorili razne potvore, a ja nisam ništa znala. Mene je bolilo što nisam primjećivala kod Božijeg Poslanika (alejhi's-selam) onu prijatnost koju je on iskazivao prema meni kada sam se na nešto tužila, nego bi samo ušao, nazvao selam i upitao: 'Kako je bolesnica', a onda se vratio. To me je mučilo. Nisam saznala za ovo zlo sve dok se nisam podigla. Tada smo ja i Umi Mistah izašle i išle prema Manasi, a to je mjesto gdje smo vršili nuždu. Tamo smo izlazili samo od noći do noći. Bilo je to prije nego što su podignuti zahodi. Kod ovoga smo se ponašali kao i ostali Arapi odlazeći prema Gaitu. Išli smo tako ja i Ummi Mistah, a ona je kćerka Ebu Rehma ibni Muttaliba ibni Abdimenafa, njena majka je bila kćerka Sahra ibni Amira, tetka Ebi Bekra Siddika (neka je Allah zadovoljan njime), njena kćerka je Mistah ibni Esase ibni Abbad ibni Abdulmuttalib. Kad smo završili to što smo htjeli, išli smo. Mistah posrnu u svojoj haljini i reče: 'Da Bog da propao Mistah'. Ja sam je upitala. 'Zašto si to tako loše rekla: Zar psuješ čovjeka koji je učestvovao u borbi na Bedru?' A ona odgovori: 'O, žalosna! Zar ti nisi čula šta je on rekao?' – Upitala sam je: 'A šta je rekao?' – Ona mi je tada prenijela riječi onih koji su iznosili potvoru. Moja bolest se pogoršala i, kad sam se vratila kući, ušao mi je u sobu Poslanik (alejhi's-selam) i upita: 'Kako je bolesnica?' Zamolila sam ga: 'Dozvoli mi da posjetim roditelje!' – Htjela sam tada da se raspitam o ovome preko njih. On mi je dozvolio i otišla sam roditeljima. Tada sam upitala majku: 'Majko, o čemu to

ljudi govore?' – Ona odgovori: 'Kćerko, nemoj da ti to pada teško, jer, Bogami, rijetko je kada bila neka žena draga kod nekog čovjeka a da drugi nisu pretjerali nanoseći joj štetu.' – Tada sam rekla: 'Subhanallah! Ljudi govore o tome!?' – Ona potvrdi. Tada sam počela plakati i cijelu noć sam proplakala tako da mi je i suza nedostajalo, a ni trepnula nisam. Osvanula sam tako plačući. Poslanik (alejhi's-selam) pozvao je tada Aliju ibni Ebi Taliba i Usamu ibni Zejda (Bog bio zadovoljan njima), kada je usporila Objava, da se konsultira s njima o razvodu sa svojom suprugom. – Aiša dalje prenosi da mu je Usame kazao šta zna o čistoti i nevinosti njegove supruge i šta zna koliko je njemu porodica Poslanikova draga. Usama kaže: 'Oni su tvoji, Ja, Resulallah, i ja o toj porodici znam sve najbolje', a Alija ibni Ebi Talib kaže: 'Allahov Poslaniče, zašto da ti bude teško kad žena ima mnogo, osim te žene! Pitaj djevojku koja ih služi da ti kaže!' Božiji Poslanik (alejhi's-selam) pozvao je, kaže Aiša, djevojku Beriru[83] i upitao je: 'Berira, jesi li ti primijetila kod Aiše šta u šta sumnjaš?' 'Ne, tako mi Onoga ko te je poslao kao Poslanika', odgovori Berira, 'ništa nisam primijetila, ništa što bi zasluživalo ukor. Više od toga što je ona mlado čeljade, zaspi pored tijesta što ga sprema pa dođu ovce i pojedu tijesto.' Aiša prenosi da je toga dana Poslanik (alejhi's-selam) ustao i tražio izvinjenje od

[83] Imam-i Šemsuddin Ebu Abdilah ibni Kajjim el-Dževzijje provjeravao je ko je ova djevojka koja je pitana i kaže da to nije bila Berira jer je Beriri data sloboda mnogo kasnije iza ovog događaja, i da je Imam-i Alija rekao: "Pitaj tu djevojku da ti kaže o tome." – I neki prenosioci su mislili da je to bila Berira i tako su ovu djevojku prozvali ovim imenom.

Abdullaha ibni Ubejja ibni Selula sa minbera riječima: 'Ko me može ispričati od čovjeka čija je pakost zadesila moju kuću. Boga mi, ja znam o svojima sve najbolje. – Govorili su o čovjeku o kome ja znam sve najbolje. U moju kuću ulazio bi samo sa mnom. Tada ustaje Sead ibni Muaz[84] (Bog mu se smilovao) i dodaje: 'Allahov Poslaniče, ja ću te oprati, tako mi Boga! Ako on bude iz plemena Evs, mi ćemo ga ubiti, a ako bude neko od naše braće iz plemena Hazredž, naredi nam i mi ćemo to učiniti i s njim.' – Tada ustaje Sead ibni Ubade (Bog bio zadovoljan njime), a on je predstavnik plemena Hazredž, a bio je veoma čestit čovjek, ali ga ipak tom prilikom uzbudi fanatizam, i reče Seadu ibni Muazu: ?Nije istina, tako mi Allaha, nećeš ga ubiti, niti si ti to u stanju! – Tada se podiže i Usjed ibni Hudajr (neka je Allah zadovoljan njime), a on je amidžić Seada ibni Muaza i veli Seadu ibni Ubadeu: 'Ne govoriš istinu, tako mi Allaha, mi ćemo njega zaista ubiti! Ti si licemjer i raspravljaš o licemjerima.' – Tada skoči Evs i Hazredž i zamalo što se ne pomlatiše, a Vjerovjesnik još bijaše na minberu. On ih je smirivao dok se nisu smirili, a onda siđe. – I taj dan sam plakala da se suze nisu sušile niti san na oči navukao. I slijedeće dvije noći sam preplakala, a nisam ni zaspala. Moji roditelji su bili kod mene.

[84] U rivajetu Ibni Ishaka stoji da je i jedno i drugo rekao Usejd ibni Hudajr. Imami Dževzi ističe u svom djelu *Zadu mead* da je Sead ibni Muaz bio već umro poslije borbe Beni Kurejza, a to je bilo prije nego što se dogodila ova potvora, a taj koji je to rekao, kako kažu, bio je Usejd ibni Hudajr. To ističe i Ibni Hazm koristeći pri tome kao dokaz verziju koju prenosi Ubejdullah ibni Abdillah ibni Utbe od Aiše u kojoj se uopće ne spominje Sead ibni Muaz.

Plakala sam dvije noći i dan. Mislila sam da će mi plač pocijepati pluća. I dok su njih dvoje sjedili kod mene, a ja plakala, pojavi se jedna ensarijka i zamoli da uđe. Dozvolila sam joj. Sjela je i plakala sa mnom. I dok smo tako bili i plakali, uđe i Poslanik (alejhi's-selam), sjede, a nije se zadržao ni jednog časa kod mene otkako je počela priča o meni. Ni njemu nije stizala Objava o meni puni mjesec dana. Sjedajući, donese Šehadet i dodade: 'Čuo sam o tebi Aiša, to i to. Ako si nevina, Allah Uzvišeni će dokazati tvoju nevinost. A ako si počinila grijeh, traži oprosta od Allaha i pokaj se. Jer kada čovjek prizna svoj grijeh pa se pokaje, Allah će mu oprostiti.' – Kada je Poslanik (alejhi's-selam) završio svoje riječi, prestale su moje suze. Nisam osjetila poslije toga ni jednu kap suze. Tada sam rekla ocu: 'Odgovori umjesto mene Poslaniku (alejhi's-selam) na ono što on kaže,' a otac će, kaže Aiša: 'Allaha mi, ja ne znam šta da kažem Poslaniku (alejhi's-selam).' – Obratila sam se tada svojoj majci i njoj rekla: 'Odgovori ti umjesto mene Allahovu Poslaniku,' i ona reče kao i otac: 'Bogami, ne znam šta da kažem Poslaniku (alejhi's-selam),' - Aiša dodaje na to: Ja sam tada bila mlada. Nisam mnogo poznavala Kur'an, pa sam im prigovorila. Ja, tako mi Boga, znam da ste vi čuli šta ljudi govore. To što oni govore ustalilo se u vama i vi im to vjerujete. Kad bih ja vama sada rekla da sam nevina, vi mi to ne bi povjerovali, a kad bih vam priznala to, Allah opet zna da sam ja nevina. Vjeruj mi, ovo što se desilo ja vam ne mogu ništa drugo reći nego kao što je rekao

otac Jusufov: **I ja se neću jadati, od Allaha ja tražim pomoć protiv onoga što vi iznosite** (12/18), zatim sam se okrenula i legla u svoju postelju. Znala sam tada, Bogami, da sam nevina i da će Allah dokazati tu moju nevinost. Međutim, ja nisam ni pomišljala da bi došlo do toga da Allah uputi objavu o ovom mom pitanju, a ovo moje pitanje bilo je tako sićušno da Allah govori o meni, ali sam se nadala da će Božiji Poslanik vidjeti u snu san kojim će me Allah proglasiti nevinom. Tako mi Boga, Vjerovjesnik nije bio ni napustio ovaj sastanak niti je iko od ukućana izašao kad Allah (Uzvišeni) objavi svome Poslaniku (alejhi's-selam) i odstrani od njega tu veliku nevolju i muku. Poslanik se smješkao i prvo što mi je rekao bilo je: 'Aiša, zahvali Uzvišenom Allahu, On te je već proglasio nevinom.' – Majka mi je tada rekla: 'Ustani prema Poslaniku (alejhi's-selam),' - Bogami, ne ustajem prema njemu, nego zahvaljujem samo Allahu, On me oslobodio potvore i potvrdio da sam nevina. – Tada je objavljeno: **Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...** (24/11) itd. do dvadesetog ajeta. Kada je Allah objavio ove ajete o mojoj nevinosti, Ebu Bekr (neka je Allah zadovoljan njime), reče (a duže vremena izdržavao je Mistaha ibni Esasu, jer je bio njegov bližnji, a i siromah): 'Tako mi Allaha, neću više davati Mistahu nikada ništa nakon što je Aiši (Allah joj se smilovao) to rekao.' – Tada je objavljeno i ovo: **Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe...A Allah prašta i samilostan je** (24/22). Na to reče

Ebu Bekr (Bog bio zadovoljan njime): 'Tako mi Boga, volim da mi Allah oprosti,' i nastavio je izdržavati Mistaha i davati ono što je i ranije davao. Ovo je popratio riječima: 'Bogami, neću ga nikada lišiti ovoga izdržavanja.' Aiša (Bog joj se smilovao) nastavlja: "Poslanik (alejhi's-selam) pitao je Zejnebu, kćerku Džahša, o meni: 'Zejnebo, šta ti znaš i šta si vidjela?' – Zejneba odgovara: 'Božiji Poslaniče, čuvaj svoj sluh i vid! Poslaniče, o njoj znam sve najbolje.' – Ova Zejneba je vodila brigu zajedno sa mnom o suprugama Vjerovjesnika (alejhi's-selam) i bila je veoma bogobojazna. Aiša nastavlja da je njena sestra Himna zbog nje smutnju pravila i stradala je zajedno sa onima koji su potvoru iznijeli.[85]

Ovako su Poslanik (alejhi's-selam) i njegova kuća, Ebu Bekr (neka je Allah zadovoljan njime) i njegova kuća, Safvan ibni Muattal i svi muslimani preživljavali ovaj mjesec u mučnoj atmosferi, živjeli su u toj jako složenoj i bolnoj situaciji zbog potvore zbog koje su objavljeni ovi ajeti.

Čovjek se ne snalazi pred ovom groznom slikom zbog tog bolnog perioda u životu Poslanika (alejhi's-selam), zbog tih strašnih bolova koji su šireni a vezani za Aišu, njegovu suprugu, njemu tako blisku, koja je bila mlada, tek u šesnaestoj godini, u dobu kada je čovjek veoma osjetljiv i nježan.

Ovo je ta Aiša, čista i nevina u svojoj čistoti, svijetle savjesti, čistog poimanja, eto, ona je ta na koju je bačena

[85] Ibni Šihab iznosi: "Ovim se završava kazivanje ovoj grupi. To donose Muslim i Buhari u svojim *Sahihima* prenoseći od Zuhrija. To prenosi i Ibni Ishak od Zuhrija sa veoma malom razlikom."

potvora i to na ono što je najčasnije kod čovjeka, povrijeđena je čast, a ona kćerka Ebu Bekra, kćerka u naponu razvoja čistog života, a potvorena. Ona je supruga Muhammeda ibni Abdillaha, iz najuglednijeg vrha Beni Hašimovića, optužena u svojim obavezama, a ona draga, bliska tom velikom srcu. Zatim, povrijeđeno je i njeno vjerovanje, a ona muslimanka koja se razvija i raste u okrilju islama, i to od prvog časa od kada je otvorila oči i pogledala u život, ona, supruga Allahova Poslanika (alejhi's-selam).

Eto, ona je potvorena, a ona nevina, ne osjeća ništa, ne očekuje ništa, ne pronalazi ništa što bi potvrdilo da je nevina, da to što se nada od Uzvišenog Allaha, očekuje da vidi kako Vjerovjesnik sanja da je ona nevina i da nema ništa sa onim zbog čega je potvorena. Objava sporo stiže, zbog Allahove mudrosti, stiže tek poslije mjesec dana, a ona u ovakvom paklu.

Teško njoj! Kako li se osjetila Aiša kada je bila iznenađena viješću koju je prenijela Ummu Mistah, ona kojoj je prijetila bolest i vrućica dok govori svojoj majci u žalosti: „Subhanallah" Narod priča o tome?" U jednoj drugoj verziji stoji da je Aiša pitala. „Otac je saznao za to?" A majka joj je na to odgovorila: „Da, saznao je!" Ona dalje pita: „A i Božiji Poslanik (alejhi's-selam) saznao je?" Majka joj ponovo odgovara: „Da, saznao je!"

Teško njoj! Poslanik (alejhi's-selam) i njen Vjerovjesnik u koga ona čvrsto vjeruje, i njen suprug koga ona žarko voli, da

joj on kaže: „Eto, čuo sam da se o tebi govori to i to, pa ako si nevina, Allah će te proglasiti nevinom, a ako si pogriješila, zatraži oprost od Allaha i pokaj Mu se, jer čovjeku, kada prizna grijeh i pokaje se, Allah oprašta." Shvata Aiša da i on sumnja u nju, nije uvjeren u njenu nevinost, ali je i ne optužuje. O tome mu njegov Gospodar do sada nije objavio ništa, nije mu otkrio ni da je nevina, a što On najbolje zna, a Poslanik ne može da potvrdi ni to, ni to. Smjenjuju se noći i jutra, a ona optužena u tom velikom srcu koje nju voli. Ona koja mu je bila najdraža među ostalim suprugama.

Tu je i Ebu Bekr Siddik, dostojanstveni, osjetljivi i veoma cijenjeni čovjek, pa i njega ugriza bol, i on je pogođen zbog svoje kćerke, supruge Muhammeda, njegovog najdražeg saputnika, njegovog Poslanika u koga on vjeruje, potvrđuje njegovo djelo, kako to samo srce može potvrditi, i za to svoje vjerovanje on ne traži nikakav spoljašnji dokaz. Taj bol prepunio je njegovo srce, a on tako strpljiv, savlađuje se nad tim bolom i kaže: „Bogami, za ovako nešto nismo bili potvoreni ni u predislamskom periodu, pa zar da budemo time zadovoljni u vrijeme islama!" To su riječi koje u sebi nose gorčinu. One su teško podnošljive tako da, kada mu je njegova bolesna i namučena kćerka rekla: „Odgovori Poslaniku (alejhi's-selam), umjesto mene", on odgovara u punoj gorčini: „Bogami, ne znam šta da kažem Allahovu Poslaniku (alejhi's-selam)!"

Umu Ruman, supruga Siddika (neka je Allah zadovoljan njime), posmatra pred sobom svoju bolnu kćerku koja plače

tako jako da je mislila da će isplakati čak i svoja pluća, pa joj kaže tješeći je: „Kćerkice, ne uzimaj sebi ovo tako teško, tako mi Boga, malo je koja žena potpuno svijetla u očima čovjeka koji je voli. Ljudi u tome pregone, a one trpe. Ovo će proći." Aiša na to majci reče: „Razgovaraj ti umjesto mene sa Poslanikom (alejhi's-selam)," a ona joj odgovara istim riječima kao što je odgovorio i njen muž: „Bogami, ne znam šta da kažem Poslaniku (alejhi's-selam)."

Čovjek musliman, čestit, dobar, borac na Allahovu putu, Safvan ibni Muattal, bio je potvoren za nevjerstvo svome Poslaniku u vezi sa Poslanikovom suprugom. To je i povreda njegovog vjerovanja – islama, njegova povjerenja, njegove časti, njegove suzdržljivosti i svega onoga čime se ashab ponosi, a on, Safvan, potpuno nevin. Bio je iznenađen teškom optužbom da ni sam nije mogao tako nešto pomisliti, pa je uzviknuo: „Subhanallah! Bogami, nikad nisam otkrio pleća neke žene!" A zna se da je potvoru proširio Hassan ibni Sabit. Safvan ne može da se uzdrži, a da mu glavu ne odrubi, da mu se ne osveti i ne natjera se da podigne mač na muslimana, ali se ipak uzdrži dok bol prelazi njegovu moć, a ne može da se uzdrži zbog nanijete rane.

Kad, eto, Poslanik (alejhi's-selam), a on je Božiji Poslanik i na čelu Hašimovića, eto, i na njegovu kuću bačena je optužba. Na koga? Na Aišu koja je poklonila svoje srce kao kćerka, kao supruga, kao draga. Eto, bačena je ljaga i na nju i na njenu čistotu, a to je čistota iz koje izbijaju čistote. Eto, i ona je

potvorena usprkos zaštite njene čestitosti. Ovaj je povrijedio i čast njene majke, bacio optužbu na sve što Allah štiti i koga štiti, bacio je optužbu na Poslanika zaštićenog od svih zala.

Eto, to je Poslanik (alejhi's-selam) koga pogađa sve ono čime se optužuje Aiša (Bog joj se smilovao), sve što povređuje i njegovu čast i njegovo srce i poslanstvo, povređuje sve ono na što se ponosi jedan Arap i čime se ponosi Vjerovjesnik. Eto, on je optužen za sve ovo. O tome govore ljudi u Medini cio mjesec. On ne može da spriječi i obuzda to. Allah hoće, radi neke mudrosti, da dopusti da ovo kruži cijeli mjesec dana, a da se o tome ništa ne objavi. Muhammed je čovjek, pati od svega od čega pati svaki drugi čovjek u ovakvoj bolnoj situaciji, pati od sramote, pati zbog bolnog srca, pati iznad svega zbog divlje nesanice, pati zbog neobasjavanja Allahova svjetla, a što je bio ranije običaj kada mu je Allah rasvjetljavao put. Sumnja se uvukla u njegovo srce mada postoje brojni dokazi o nevinosti njegove čeljadi. Međutim, on se ne može s time pomiriti jer izmišljotine i laži kruže gradom, a njegovo ljudsko srce voli svoju mladu suprugu. To ga muči i izaziva sumnju. On ne može da otjera tu sumnju, jer je konačno i on čovjek, i u njemu djeluju ljudske reakcije, jer nijedan muž ne dozvoljava da mu se neko miješa u postelju. Što se više sumnja ustaljuje u srcu, to sve više dostiže vrhunac, postaje mu teško iščupati tu sumnju bez jasnog dokaza.

Eto, to mu postaje nesnošljivo i on šalje po Usamu ibni Zejda, čovjeka bližnjega i najdražega, i poziva Aliju ibni Ebi

Taliba, amidžića i svoga oslonca, da se konsultira s njima o ovom slučaju, Alija potiče iz poroda Muhammedova, on je strog kod procjene situacije ovog slučaja, jako ga se i bolno dojmilo to što bol i nemir cijede srce Muhammedovo, srce njegova amidžića i njegova staratelja. On ističe da će mu Allah sve to olakšati, ali i pored toga ukazuje da se strpi na ovom što se dešava, da bi umirio srce Allahovog Poslanika i da ustraje na odluci. Međutim, Usame spoznaje kakvo je srce Poslanika (alejhi's-selam), kako žarko voli Aišu i kako bi bila teška svaka pomisao na razvod. On ukazuje na čistotu supruge Vjerovjesnika, koliko je njemu poznato, i ističe laži onih koji lažu i izmišljaju.

Poslanik (alejhi's-selam) je nestrpljiv, uznemiren kao i svi drugi ljudi, traži oslonca u riječima Usame i svjedočenje djevojke koja je tada služila da potvrdi i osnaži ono s čime bi se suočio sa ljudima u džamiji i tražio kako da skine ljagu onih koji su mu povrijedili čast i ponos i bacili optužbu na njegovu suprugu, bacili ljagu na najodanijeg muslimana o kome niko ne zna bilo šta što bi moglo biti loše. Pa nek se objasne međusobno predstavnici plemena Evsa i Hazredža zbog ovoga što se desilo u džamiji Allahova Poslanika (alejhi's-selam) i u njegovu prisustvu, neka sve to kažu u atmosferi koja je dominirala u muslimanskom društvu u ovom čudnom periodu, u atmosferi koja je povrijedila svetost rukovodstva i duboko se urezala u dušu Poslanika (alejhi's-selam), a svjetlo koje ga je po običaju podržavalo prestalo je da rasvjetljava put,

tako da on ide Aiši sam da joj kaže o čemu govore ljudi i baš od nje traži sigurno i smirujuće objašnjenje.

Kada bolovi dosegoše vrhunac na ovaj način, tada mu se Allah smilova i objavi u Kur'anu vijest o nevinosti iskrene i čiste Aiše, vijest o nevinosti čiste i visoke kuće poslanstva, otkriva licemjere koji su prenosili ovu izmišljotinu i potvoru i ocrtava pravi smjer muslimanskom društvu u momentima suočavanja sa sličnim i ovako velikim i značajnim pitanjem.

Aiša je rekla za Kur'an koji govori o ovom njenom pitanju: „Znala sam tada, Bogami, da sam nevina i da će Allah dokazati tu moju nevinost. Međutim, ja nisam ni pomišljala da bi došlo do Objave, da je Allah uputi o ovom mom pitanju, a ovo moje pitanje bilo je tako sićušno da Allah govori o meni, o ovom pitanju, ali sam se nadala da će Božiji Poslanik vidjeti u snu san kojim će me Allah proglasiti nevinom!"

Ovo pitanje, što se da primjetiti iz samog izlaganja, nije bilo vezano samo za Aišu (Bog joj se smilovao) niti je bilo ograničeno na njenu osobu. Pitanje je prelazilo ličnost Aiše i obuhvatalo i ličnost Poslanika (alejhi's-selam) i njegovu tadašnju ulogu u muslimanskom društvu, pa čak je doticalo i sponu i vezu između njegova Gospodara i njegova poslanstva u cjelini. Potvora nije bila bačena samo na Aišu nego je bila bačena i na vjeru ličnosti Poslanika, nosioca te vjere i njena graditelja. Zbog toga Kur'an razlučuje i objašnjava ovo izmišljeno pitanje i odbacuje ovu sračunatu spletku. Allah preuzima borbu koja je bila usmjerena protiv islama i Poslanika

Allahove vjere. Kur'an otkriva veliku mudrost koja stoji iza toga, mudrost koju može znati samo Allah.

Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru. Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas. Svaki od njih biće kažnjen prema grijehu koji je zaslužio, a onoga od njih koji je to najviše činio čeka patnja velika (24/11).

Ovdje se ne radi o jednoj ili više osoba, nego o cijeloj grupi koja je imala jedan te isti cilj. To nije bio samo Abdullah ibni Ubejj ibni Selul, koji je pokrenuo ovu potvoru, nego je on predvodio tu grupu. On predstavlja grupu Jevreja ili licemjera koji nisu bili spremni i moćni da javno povedu borbu protiv islama, pa su se skrili iza zavjese islama, da bi tako potajno spletkarili protiv Allahove vjere. Pitanje ove potvore bila je ubilačka spletka, jer su se tome priklonili i neki muslimani uplovivši u vode potvore, poput Himme kćerke Džahša, Hassana ibni Sabita i Mistaha ibni Esase. Princip tih mjera koje je činila ta grupa, a koje je predvodio ibni Selul, bio je krajnja opreznost pri spletkarenju kako se ne bi istkala i pojavila bilo koja osoba u ovom poduhvatu, kako ne bi postala javna, pa se, prema tome, ne bi mogla ni kazniti i podvrći odredbi hadda, određenoj kazni. Oni su to šapatom i skriveno prenosili između svojih prijatelja koji su zadovoljavali njihov kriterij i bili uz njih, ali ne javno. Ovaj postupak je izveden veoma vješto tako da je i to ružno djelo potresalo Medinu cijeli mjesec, da su jezici iz sredine najčistijih i najbogobojaznijih porodica to prenosili.

U kontekstu se prelazi na objašnjenje te činjenice da bi se otkrila ozbiljnost ovog događaja, dubina njegova korijena i sve ono što stoji iza toga i što čini grupa koja spletkari protiv islama i muslimana jako smišljenom i veoma opakom spletkom.

Ubrzo dolazi do smirenja muslimana nakon otkrića ove spletke:

Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas (24/11).

Dobro! Ono otkriva spletkaroše protiv islama i spletke uperene protiv ličnosti Poslanika (alejhi's-selam) i njegove porodice, otkriva muslimanskom društvu da je zabranio potvarati i da je potrebno kazniti haddom sve one koji potvaraju. To je propisao Allah! Istovremeno, ovo otkriva i objašnjava dalekosežnost opasnosti koja pogađa muslimansku zajednicu, posebno ako bi bilo dopušteno da se potvaraju čestite i poštene vjernice. Tada se ne bi zadržavalo na tome nego bi se nastavilo sa povredom najuzvišenijih i najplemenitijh mjesta, proteklo bi se i na ono što je najvažnije, uništavalo bi sve ono što štiti društvo, uništilo bi sve to bez ikakva uzdržavanja u napadu i bez ikakva stida.

Da, to je dobro da bi Allah otkrio i ukazao muslimanskoj zajednici, na ovaj način, na pravi smjer i metod, kako se suočiti sa ovako velikim opasnostima.

Što se tiče bolova koje su pretrpjeli Poslanik (alejhi's-selam) i njegova porodica, koje je pretrpjela cjelokupna

muslimanska zajednica, pa to je bilo nužno da se dogodi kao cijena za iskustvo i porez na iskušenje.

Oni koji su se upustili u potvoru, svaki od njih će dobiti kaznu koliko je i zgriješio: **Svaki od njih bit će kažnjen prema grijehu koji je zaslužio** (24/11). Svaki od njih imat će lošu posljedicu kod Allaha. O, kako je to ružno što su oni zaslužili! to je grijeh za kojeg će oni biti kažnjeni još za života na ovom svijetu, a i u životu na onom svijetu. **A onoga od njih koji je to najviše činio čeka patnja velika** (24/11). Dio njegove patnje odgovara njegovom velikom grijehu.

A onaj od njih, koji je to najviše činio, koji je vodio čitav napad i koji je najviše jada prouzrokovao bio je Abdullah ibni Ubejj ibni Selul, predstavnik licemjera i nosilac zastave spletkarenja. On je znao kako da nanese udarac, ali ga je Allah u tome spriječio. Allah je zaštitnik vjere, zaštitnik Svoga Poslanika i čuvar muslimanske zajednice. Prenosi se da je Ibni Ubejj ibni Selul rekao: „U momentu kada je Safvan ibni Muattal vodio devu sa nosiljkom Aiše, ovaj Ibni Selul u grupi svojih sunarodnika upita: 'Ko je ovo?' Neki odgovoriše: 'Aiša (neka je Allah zadovoljan njome).' Na to on dodade: 'Boga mi, niti se ona sačuvala od njega niti on od nje,' i nastavlja, 'žena vašeg Poslanika prespavala sa tuđim čovjekom sve do zore, a onda on dolazi i vodi je na devi.'

To su bile grozne glasine koje su se vrlo brzo širile. Glasine je prenosila grupa licemjera skriveno i potajno. Ta loša vijest i loše glasine prenosile su se Medinom, glasine koje su bile

nevjerovatne, glasine koje su odbijali bližnji, glasine koje su prenosili i muslimani koji nisu dovoljno kritični, tako da je ovaj slučaj postao tema razgovora cio mjesec. To je strašna potvora koja je trebala da iščezne i da nestane od prvog momenta.

Čovjek se zaista zbunjuje, čak i danas, kako je moguće da se u atmosferi muslimanskog društva, tada, širi izbačena potvora poput ove, da se prenose ovakva strašna djela u društvu ove zajednice, da ta nedjela izazivaju strašne bolove među najčasnijim i najčistijim osobama uopće.

Vjerovjesnik (alejhi's-selam) i muslimansko društvo vodili su tada borbu, vodio je tu borbu islam, borbu, možda, najveću koju je ikada vodio Poslanik (alejhi's-selam) iz koje je izašao kao pobjednik, kao čovjek koji savlađuje svoje velike bolove, kao čovjek koji čuva svoje dostojanstvo, veličinu svoga srca i značaj strpljenja. Od njega nije potekla ni jedna riječ koja bi ukazivala na iščeznuće strpljenja i mogućnosti podnošenja situacije, a bolovi koji su se tada umiješali možda su bili najveći bolovi koje je Poslanik (alejhi's-selam) ikada pretrpio u svome životu i najveća opasnost islamu koji je islam u svojoj historiji bio izložen.

Međutim, da je svaki musliman tada konsultovao svoje srce, sam bi donio sud; da se zadržao na logici prirode, sam bi bio upućen, jer Časni Kur'an usmjerava muslimane na ovaj program i metod kod suočavanja sa složenim pitanjima s obzirom da je Kur'an i prvo mjerilo u donošenju mjerodavnog suda o tome.

Zašto, čim ste to čuli, nisu vjernici i vjernice jedni o drugima dobro pomislili i rekli: „Ovo je očita potvora!" (24/12)

Da, ovo je bilo preče i bolje, bilo bolje da vjernici i vjernice misle o sebi dobro i pozitivno, da ne padaju i ne bacaju se sami u sličan šljam, da o čestitoj ženi njihova Vjerovjesnika, o njihovu saborcu i bratu pomisle da su i oni njihovi, da požele svako dobro i njima, jer sve što ne dolikuje njima, ne dolikuje ni supruzi Poslanika (alejhi's-selam), ne dolikuje ni njegovu saborcu, o kome se zna sve najbolje. Ovako je uradio Ebu Ejjub Halid ibni Zejd Ensari i njegova supruga (neka je Allah zadovoljan njima), kako prenosi Imam-i Muhammed ibni Ishak koji kaže: „Ebu Ejjubu reče njegova supruga: 'Ebu Ejube, nisi li ti čuo što govore ljudi o Aiši (Bog joj se smilovao)?' 'Da, čuo sam', odgovori Ebu Ejjub, 'ali to je laž'. Da li bi ti to uradila, Umi Ejjub', pita Ebu Ejjub? 'Ne, tako mi Boga,' odgovara Umi Ejub, 'ne bih nikada.' Na to Ebu Ejub kaže: 'Pa, Aiša je, Bogami, bolja od tebe.' Imam-i Mahmud ibni Omer Zemahšerija prenosi u svom tefsiru *El-Keššaf* da je Ebu Ejjub Ensari rekao svojoj supruzi Umi Ejjub: „Zar ne vidiš šta se govori? Šta misliš o tome? A ona odgovori: „Da si ti bio umjesto Safvana, da li bi ti pomislio da povrijediš čast Poslanika (alejhi's-selam) i da uradiš takvo zlo?" Ebu Ejjub odgovara: „Ne." Na to će Ummi Ejjub: „Da sam ja bila umjesto Aiše (neka je Allah zadovoljan njome), nikada ne bih iznevjerila Poslanika (alejhi's-selam), a Aiša je bolja od mene, a Safvan bolji od tebe."

I jedno i drugo kazivanje ukazuju da su se neki muslimani oslonili sami na sebe i donijeli sud na osnovu osjećaja u srcu i odbacili svaku mogućnost da se takvo nešto dogodi što su pripisivali Aiši i jednom muslimanu, odstranili svaku mogućnost griješenja prema Allahu, prevare svoga Poslanika i degeneriranja i padanja u kaljužu razvrata zbog same sumnje koja ne zaslužuje da se govori o njoj.

Ovo je prva mjera u programu koji Kur'an propisuje kako da se čovjek suoči sa sličnim pitanjima, a to je korak unutarnjeg dokaza baziranog na savjesti čovjeka. Što se tiče drugog koraka ili druge mjere, ona se ogleda u traženju vanjskog dokaza i realne potvrde.

Zašto nisu četvoricu svjedoka doveli? A pošto svjedoke nisu doveli, oni su onda kod Allaha lažljivci (24/13). Ova nesaglediva potvora, koja je dotakla i najuzvišenije položaje, najčišće osobe, nije smjela proći ovako olahko a da se širi bez dokaza i objašnjenja. Nije smjelo biti da jezici ogovaraju i usta prenose bez svjedoka i dokaza. Zašto nisu četvoricu svjedoka doveli, a pošto to oni nisu učinili, onda znači da lažu, tretiraju se kao takvi kod Allaha, kod koga nema izmjene riječi i suda. Nema izmjene ni odluke. To je bila istinita, stalna i potvrđena greška od koje se oni ne mogu nikada oprati niti lišiti njene posljedice i kazne.

Ovo su te dvije mjere, ti koraci; mjera koja traži da se pitanje izloži srcu i zatraži sud savjesti o tome. Drugi korak je potvrditi to vidljivim i jasnim dokazom. Ova dva koraka

ili dvije mjere vjernici su zanemarili kod slučaja ove potvore i prepustili onima koji su vodili borbu protiv Resulullaha da potvoru iznose. To bi moglo biti pogubno da nije Allahove pažnje koja je obuhvatila muslimansku zajednicu i sačuvala je posljedica ovog velikog iskušenja. Allah upozorava vjernike da se nikada u tako nešto ne upuštaju poslije ove bolne lekcije.

A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove i na ovom i na onom svijetu, već bi vas stigla teška kazna zbog onoga u što ste se upustili (24/14).

Allah je ovim podučio muslimansku skupinu u razvoju, podučio u vidu stroge lekcije, dao muslimanima mogućnost da spoznaju Njegovu dobrotu i milost, a nije prepustio da osjete Njegovu kaznu i patnju, a to je djelo koje zaista zaslužuje veliku kaznu, kaznu koja odgovara kazni koju su oni prouzrokovali Poslaniku (alejhi's-selam), njegovoj supruzi, njegovom vjernom saputniku o kome se zna samo sve najbolje, kazni koja odgovara zlu koje se proširilo u muslimanskom društvu i dotaklo sve svetosti na kojima počiva život ovog društva, kazni koja odgovara ružnom djelu spletke koju je vodila grupa licemjera protiv vjere da bi je iz korijena iščupala u momentu kada se uzdrma povjerenje vjernika u njihova Gospodara, njihova Poslanika i pouzdanje u samog sebe tokom jednog mjeseca. To je bio cio mjesec pun nemira, uzbuđenja i bez ikakve sigurnosti. Međutim, Allahova dobrota stigla je ovu muslimansku skupinu koja se razvija, Allah se smilovao njoj i obuhvatio sve griješnike nakon ove bolne pouke.

Kur'an ocrtava sliku tog perioda u kojem su se izmakle uzde i povodci, iščezla sva mjerila, uzdrmale sve vrijednosti i nestali svi principi.

Kad ste to jezicima svojim prepričavati stali i kad ste na sva usta govorili ono o čemu niste ništa znali, vi ste to sitnicom smatrali, ali je ono Allahu krupno (24/15).

To je slika koja odražava lahkomislenost i potcjenjivanje i gdje nema nimalo kritičnosti. To je slika koja je zahvatila najsloženija i najozbiljnija pitanja bez ikakva pregonjenja.

Kad ste to jezicima svojim prepričavati stali (24/15) – prenoseći od usta do usta, bez razmišljanja, bez promišljanja, bez ispitivanja i posvećivanja pažnje, kao da su to riječi koje se ne dotiču sluha, nešto što ne ispunjava ljudske glave, nešto o čemu srca ne razmišljaju, **i kad ste na sva usta govorili ono o čemu niste ništa znali** (24/15) – govorili ste nesvjesno, ne razmišljajući niti srcem osjećajući, nego su to bile riječi koje su jednostavno usta izbacivala, koje se nisu smjestile u ljudskoj spoznaji, koje su usta izbacivala prije nego što su prošle kroz filter razuma. **Vi ste to sitnicom smatrali** (24/15) – i time povrijedili čast Poslanika, izazivali bol koja cijepa njegovo srce, srce njegove supruge i porodice. To su riječi kojima ste uprljali kuću Čestitoga koju ni u predislamsko vrijeme nisu prljali i potvarali, to su riječi kojima ste optuživali saborca i mudžahida na Allahovu Putu, to su riječi kojima ste dotakli nepogrešivost Poslanika (alejhi's-selam), njegovu sponu sa njegovim Gospodarom i zaštitu kojom ga je Allah štitio. **Vi**

ste to sitnicom smatrali, ali je ono Allahu krupno (24/15). Sve ono što je kod Allaha veliko, to je sveto i uzvišeno, zbog toga se potresaju i brda, i tresu i Zemlja i nebesa.

Trebalo je da se srca uplaše čim su čula tu vijest, da kritički postupe čim se progovorilo o tome, da odbace da je takvo nešto moglo biti predmet razgovora. Trebalo je da se srca okrenu prema Allahu, da ih oslobodi i liši da se tako nešto može i pomisliti na Njegova Vjerovjesnika. Trebalo je da se ovakva potvora daleko odbaci iz te čiste i plemenite atmosfere.

Zašto niste, čim ste to čuli, rekli: „Ne dolikuje nam da o tome govorimo, hvaljen neka si Ti! To je velika potvora! "(24/16).

Čim je ova vijest dotakla i doprla do srca i jako ih potresla, primijetila veličinu grijeha i grozotu koja je učinjena, tada pristiže upozorenje da se nikada ne ponovi nešto ovako grozno:

Allah vam naređuje da više nikad tako nešto ne ponovite, ako ste vjernici (24/17).

Allah vam naređuje – rečeno je stilom djelotvornog odgoja u najpovoljnijim uvjetima, da to čovjek čuje, pokori se i uzme u obzir termin koji ima smisao strogog upozorenja – da se nikada takvo nešto ne ponovi. **Allah vam naređuje da više nikada takvo nešto ne ponovite** (24/17) – uz objašnjenje vjerovanja, da se ljudi koriste tim savjetom i naređenjem **ako ste vjernici** (24/17). Ne može biti groznije djelo pokazano

vjernicima od ovoga koje je razotkriveno. Njime su strogo upozoreni da tako nešto nikada ne ponove jer su oni vjernici.

I Allah vam propise objašnjava (24/18) – kao što je to objašnjeno kod slučaja ove potvore i otkrivanja šta sve stoji iza te spletke i kakve su se greške i grijehovi o tome dogodili. **A Allah sve zna i mudar je** (24/17) – zna povode, namjere i ciljeve, zna šta kruži u srcima, zna puteve i smjerove hoda duša, On je Mudar u tretiranju ovih pitanja, njihova raspoređivanja, donošenja zakona i odredaba koje odgovaraju tim povodima.

Poslije ovoga uslijedio je pogovor na kazivanje o potvori kakva su djela poslije toga uslijedila, upozorenje da se tako nešto ne dogodi, navodi se Allahova dobrota i Njegova milost, prijetnja onima koji potvaraju čestite, plemenite i nevine vjernice, kakvu im kaznu Allah na Sudnjem danu sprema, pored prečišćavanja i oslobođenja ljudskih duša od takvih postupaka i oslobođenja raznih zaokruženja na Zemlji, vraćanja ka čistoti i časti onako kao što je to predstavljeno u stavu Ebu Bekra (Bog bio zadovoljan njime) u odnosu na njegova rođaka Mistaha ibni Esasa koji je bio zaplovio u vode potvore sa ostalima koji su potvoru prenosili.

One koji vole da se o vjernicima šire bestidne glasine čeka teška kazna i na ovom i na onom svijetu; Allah sve zna, a vi ne znate (24/19).

Oni koji potvaraju čestite i dobre žene, posebno oni koji se usuđuju da bace potvoru i na časnu porodicu Poslanika, oni rade i insistiraju da uzdrmaju povjerenje muslimanske zajednice i dobro, krijepost i čistotu, usuđuju se da lažno

govore o razvratima i gnusnim djelima, i to putem nagovještaja da je razvrat raširen u tom društvu, usuđuju se da prenose takav razvrat u dušama ljudi da bi se to proširilo i u stvarnosti.

Zbog svega toga opisani su oni koji potvaraju čestite i nevine žene da i oni žele i streme da prošire razvrat i među onima koji vjeruju. Zbog toga se njima prijeti bolnom kaznom i na ovom i na onom svijetu.

Ovo je jedan vid odgojnog programa, jedan vid preventivnih mjera uspostavljenih na iskustvu ljudske duše i spoznaje, metod pročišćavanja njenih osjećaja i stremljenja. Poslije ovoga uslijedio je pogovor u riječima Uzvišenoga: **Allah sve zna, a vi ne znate** (24/19). Ko je taj koji zna bit ove duše do Onaj koji je nju stvorio? Ko je taj koji raspoređuje bit ovog bića do Onaj koji ga je stvorio? Ko je taj koji vidi sve pojavno i skriveno, ko je taj čijem znanju nije ništa nepoznato do Sveznajući, Obaviješteni.

Po drugi put podsjećaju se muslimani na Allahovu dobrotu i milost učinjenu njima.

A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove i da Allah nije blag i milostiv (24/20)...

Ovaj događaj zaista je velik. Ova greška je zaista ogromna i zlo koje je sadržano u toj grešci dostojno je da cjelokupnu muslimansku zajednicu zadesi kakvo zlo. Međutim, Allahova dobrota i Njegova milost, Njegovo sažaljenje i Njegova obazrivost je bilo ono što ih je sačuvalo tog zla. Na to Kur'an podsjeća muslimane više puta odgajajući ih na ovom velikom iskustvu koje obuhvata život muslimana.

Kada muslimani shvate da bi ih to veliko zlo sve zadesilo da nije bilo Božije dobrote i Njegove milosti, onda bi shvatili da su slijedili korake šejtana, a nisu smjeli slijediti korake svoga neprijatelja i iskonskog neprijatelja svojih pradjedova. Time su upozoreni gdje ih vodi šejtan ovim strašnim zlom.

O vjernici, ne idite šejtanovim stopama! Onoga ko bude išao šejtanovim stopama on će na razvrat i odvratna djela navoditi. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove nijedan se od vas ne bi nikad od grijeha očistio; ali Allah čisti onoga koga On hoće. Allah sve čuje i sve zna (24/21).

To je prezirna slika gdje šejtan hodi, a vjernici slijede njegove korake, a bilo im je preče da napuste šejtana i krenu drugim, ne njegovim pesimističkim putem. To je slika koja zaslužuje osudu, slika koju izbjegava priroda svakog vjernika i zbog čega se njegova savjest i vizija potresaju. Ocrtavanje ove slike i suočavanje vjernika s njom izaziva u dušama muslimana budnost, opreznost i osjetljivost, jer **onoga ko bude išao šejtanovim stopama on će na razvrat i odvratna djela navoditi** (24/21). Kazivanje o ovoj potvori primjer je nečega što zaslužuje osudu, nečega čemu je šejtan poveo i vjernike koji su se upustili u tu potvoru. To je primjer jedinstven i grozan.

Čovjek je zaista slabašan, izložen raznim sklonostima, i uvijek izložen prljavštini osim kad ga stignu Allahova dobrota i Njegova milost, a to biva onda kada se vjernik usmjeri prema Allahu i slijedi Njegov Put.

A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove, ni jedan se od vas ne bi nikad od grijeha očistio; ali Allah čisti onoga koga On hoće (24/21).

Allahovo svjetlo zrači u srcu čovjeka, čisti ga i pročišćava, jer da nije Allahove dobrote i Njegove milosti, niko ne bi bio od grijeha očišćen. Allah sve čuje i zna. On čisti onoga ko zaslužuje da bude očišćen, očisti onoga u kome vidi dobro i spremnost da čini dobro. **Allah sve čuje i sve zna** (24/21).

Nakon spominjanja očišćenja i duhovnog pročišćavanja dolazi poziv ka opraštanju i nezamjeranju među vjernicima koji se nadaju Allahovu oprostu zbog grijeha kojeg su počinili.

Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili; neka im oproste i ne zamjere! Zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je (24/22).

Ovaj ajet objavljen je u vezi sa Ebu Bekrom (neka je Allah zadovoljan njime), a poslije objave o nevinosti Aiše. Ebu Bekr je saznao da je Mistah ibni Esase bio jedan od onih koji su zapali u prenošenje potvore, a ovaj Mistah je bio njegov rođak i jedan od siromašnih muhadžira. Ebu Bekr (Allah bio zadovoljan njime) izdržavao ga je, pa se zakleo da neće više nikada izdržavati Mistaha i davati mu pomoć.

Ovaj ajet objavljen je da bi podsjetio Ebu Bekra i vjernike da su oni ti koji griješe, da oni vole da im Allah oprašta, a ako je tako, pa neka jedni druge tako i tretiraju, neka vole da im se

oprašta i da se ne zaklinju da će odbiti činjenje dobra onima koji to zaslužuju pa makar ti kojima su oni davali bili griješnici i počinili neugodnosti.

Ovdje nailazimo na visoki stepen snažno pročišćenih duša koje su očišćene svjetlom Allahovim, svjetlom koje zrači i u duši Ebu Bekra Siddika (neka je Allah zadovoljan njime), tog Ebu Bekra kojega je dotakla pričo potvori u dno njegove duše i koji je podnio gorčinu optužbe koja se odnosila i na njegovu kuću i na njegovo dostojanstvo. I čim je čuo Ebu Bekr poziv svoga Gospodara na oprost i čim je to inspirativno pitanje dotaklo njegovu savjest, **zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti** (24/22), on se uzdigao iznad bolova, iznad osjećaja čovjeka, iznad logike sredine, tako da se njegova duša prozračila, zalepršala i ozarila Allahovim svjetlom. Osjetivši se tako, Ebu Bekr prihvata poziv Allaha sa smirenošću i iskreno, popratıvši to riječima: „Tako mi Boga, i ja volim da mi Allah oprosti" i tako se on ponovo prihvata izdržavanja Mistaha kao što je i ranije činio, zaklinjući se: „Tako mi Allaha, nikada ga više neću lišiti toga." To je bila njegova zakletva na njegovu raniju zakletvu koja je glasila: „Tako mi Allaha, neću ga izdržavati niti ću mu išta ubuduće davati."

Time je Allah skinuo i zbrisao bolove tog velikog srca, oprao prljavštinu kako bi ono ostalo vazda čisto, pročišćeno, očišćeno i izračeno ovim svjetlom.

* * *

To je oprost na kojeg Allah podsjeća vjernike, ali to je oprost za onoga ko se pokaje grijeha potvaranja čestitih žena i širenja razvrata među onima koji vjeruju. Međutim, oni koji su bacili potvoru na čestite žene iz mržnje i insistiranja, kao što je to radio Ibni Ubejj, za njega nema tolerancije niti oprosta. Ako budu izbjegli kaznu na ovom svijetu, jer svjedoci to nisu potvrdili, Allahova kazna ih čega na onom svijetu. Toga dana neće biti potrebni svjedoci.

Oni koji obijede čestite, bezazlene vjernice, neka budu prokleti na ovom i na onom svijetu; njih čeka patnja nesnosna (24/23).

na Dan kada protiv njih budu svjedočili jezici njihovi, i ruke njihove, i noge njihove za ono što su radili (24/24).

Tog Dana Allah će ih kazniti kaznom koju su zaslužili i oni će saznati da je Allah, doista, oličena istina (24/25).

Ovaj izraz otjelovljuje grijeh ovih i njegovu grozotu. Izraz predstavlja potvoru nevinih čistih vjernica dok su one potpuno bezazlene i neoprezne na potvoru. One su nevine, smirene, ne osvrću se ni na što, jer nisu ni uradile nešto što traži opreznost. Ta potvora je veliki grijeh u kome se odražava grozota kao i mržnja. Zbog toga se ubrzava sa prokletstvom onih koji potvaraju, Allahovo prokletstvo na njih, zatim njihovo izgonjenje iz Allahove milosti i na ovom i na budućem svijetu, a onda se ocrtava i scena tog kažnjavanja **na Dan kada**

protiv njih budu svjedočili jezici njihovi i ruke njihove, i noge njihove (24/24). Tada će jedni druge uistinu optuživati, jer su potvarali nevine i čiste vjernice. To će biti djelotvorna i odgovarajuća scena predočena na umjetnički skladan način kur'anskog izražavanja.

Tog Dana Allah će ih kazniti kaznom koju su zaslužili (24/25) – kaznit će ih odgovarajućom kaznom, do u detalje obračunati, i kada će se uvjeriti u sve ono o čemu su tražili sumnju. **Oni će saznati da je Allah, doista, oličena istina** (24/25).

* * *

Razgovor o događaju potvore završava objašnjenjem Allahove pravde kod izbora kojeg je dao u prirodi i ostvario u realnom životu ljudi, a to je da se loše duše spajaju sa lošim dušama, a čestite osobe miješaju se sa čestitim osobama, na čemu i počivaju odnosi među supružnicima. Nije moguće da je Aiša (neka je Allah zadovoljan njome), bila onakva kao što su je potvorili, jer joj je dodijeljeno da bude najčistija osoba na licu ove Zemlje.

Nevaljale žene su za nevaljale muškarce, a nevaljali muškarci su za nevaljale žene; čestite žene su za čestite muškarce, a čestiti muškarci za čestite žene. Oni nisu krivi

za ono što o njima govore; njih čeka oprost i veliko obilje (24/26).

Duša Poslanika (alejhi's-selam) neizmjerno je voljela Aišu i nije moguće da je Allah učini tako omiljenom svom Poslaniku koji je zaštićen ako nije bila potpuno čista žena koja zaslužuje ovu veliku pažnju i ljubav.

To su **oni čestiti i one čestite, oni nisu krivi za ono što o njima govore** (24/26). Po svojoj prirodi i stvaranju, ništa od onog što im se prigovara njih ne optužuje.

...njih čeka oprost i veliko obilje (24/26) – oprost i za grijehe koje su počinili, časna opskrba kao dokaz njihove plemenitosti i priznanja kod Allaha.

S ovim prestaje kazivanje o ovoj potvori, a to je bio događaj kome je bila izložena cjelokupna muslimanska zajednica. Ona se smatra najvećim iskušenjem, jer je to bilo zaista teško iskušenje vezano za porodicu Poslanika, a Poslanik, koji je u zaštiti Allahovoj, mogao je imati u svojoj porodici i domu samo čisto i plemenito biće. Ovaj događaj Allah je učinio poukom, kako da se odgaja muslimansko društvo, da se pročisti, zaleprša i uzdigne visoko u horizonte svjetlosti, kako je navedeno u suri En-Nur.

SADRŽAJ